

ٲور ٲيالونه او ژور فکرونه

انتخاب، ترجمه، تالف

د

Ketabton.com

اروانباد استاد کل پاچا الفت

فهرست

سرلیک

مخ

5	مقدمه
1	آزادی
2	اجتماعي عیبونه
2	گل و بل
2	شپر زره کاله پخوا
3	حضرت محمد (ص)
5	خیال او امید
5	له مرگه نه ویریرم
5	د غم خوښي
6	د ژوند لوبه
6	پوهه
6	هرچا و خورونم
7	زما ترانې
7	د هوسونو مرگ
8	شاعرته
8	ادب او محبت
8	د حقیقت اظهار
9	پیغمبر
9	د نیکانو ارمان
9	قبر او گل
10	افتخار
10	څه غواړم؟
11	د بډای فقر
12	هیروول
12	له هرچانه لرې
12	د شاعر خوشبختي
13	تسلي
13	هاییل او قایل
14	سخاوت
14	بې اسرې
14	څلک او شاعر
14	انسان
15	په انگلستان کې

15	غوی
16	د تانگور نغمې
17	شاعر او پریسته
18	غم او خوشحالی
19	پارلمان
19	ژوند
19	قوت او جرئت
19	تاریخ
19	لورپه پایه
20	بدبختي
20	عقل
20	ترقي او تکامل
20	د ژوند ضروري شرط
21	علم او اخلاق
21	فکر او احساسات
22	تمسخر او ترحم
22	د خلکو انتظار
22	خطرناک
23	د ژوندانه مخ او خپ
23	لیوتوب او حماقت
23	په حان باور
23	تعصب
24	حان و پیژنه
24	شخصیت
24	بقاء
24	کب
25	هغه چې دنیا ته راغله
25	خنګه به یو؟
25	ستاسو فکر
26	که طبابت ترقي وکړي
26	خه غواړي؟
26	پوه او ناپوه
27	لیونی
27	مرگ
27	روح
27	افلاطون

28	زمون پوهه
28	بدې خبرې
28	انساني سلوټ
28	انساني کمال
29	د فکر روزنه
29	بنکلیتوب
29	بنایست
29	سیاست مدار
29	غولول
29	فکرپه شعر کښې
30	بدبختي او شعر
30	عشق او سعادت
30	پوهه او عشق
30	نبوونځی
30	د فکر پانگه
30	معرفت
31	علم او علما
31	حُان نبودل
31	دنبه کار علت
31	تاج او قلم
31	مطبوعات او تاریخ
31	حکومت او روزنامه
32	دحُان سعادت
32	حُان مسعود گڼل
32	اجبار او اختیار
32	عقل او زړه
32	کینه او مینه
32	احتمالي مصیبت
33	لیاقت لړل
33	شهامت
33	لوی خلك
33	اجتماع
33	د جنگ اساس
33	نجیبه غریزه
34	شهرت او شرافت
34	هدیه قبولول

34	هیرول
34	حاج غونبته
34	مکررات
35	نیکی
35	دطیعت قوانین
36	انسانی تکلیف
36	ژوند
37	هیرول
37	حکمت اوسعادت
38	انشا
38	مطالعه اوتفکر
39	خوی او خصلت
39	دوستانه مناسبت
39	بدی اوضرر
39	لویه اشتباه
40	افتخار
40	غضب او شهوت
40	دوستی
41	نیکلا
42	وحشی اومدنی انسان

بسم الله الرحمن الرحيم

مقدمه

وربځې پورته په هوا کښې دي، ځاګانې ښکته په زمکه کښې.
هغه څه چه په هسکو وړيځو کښې شته په ژورو ځاګانو کښې هم شته. په دغو اوبو باندې
هم هماغه تنده ماتېږي.
د لوړ خیال او د ژور فکر نتیجه یوه ده.
ته! یا خپل نظر ډېر لوړ کړه یا پخپل ګرېوان کښې ډېر سر ښکته کړه!
د شاعر او فیلسوف فرق همدغه دی.
زه شعر او فلسفه همدغه شان ګڼم.

«الفت»

آزادي

په کوم حق دهوا آزاد مرغان په پنجر وکښې اچوئ؟
خه حق لري چې دغه آسماني نغمه وال له گوښه خايونو، له چينو اولښتيو، د سپيدو له رڼا او د ونو له څانگو څخه بيلوئ او د ژوند پانگه ترېنه اخلي.
انسانه! ته په رښتيا دا گومان لري چې لوی خدای دغه ښايسته مخلوق ته دا وزرونه او بڼې ددې لپاره ورکړي دي چې ته بې وشکوي؟
آيا بې له دغه ظلم او ستمه ته ښه ژوند نشي کولی؟
آخر دغو بيگناهو څه کړي دي چې ټول عمر به ستا په زندان کښې تېروي.
دا څه معلومه ده چې د دغو بيگناه بنديانو سرنوشت زمور له سرنوشت سره نه دی تړلی.
دا چا ته معلومه ده چې د دغو مرغيو آه به د ظالمانو حاکمانو په څېر په مور را ونه گرځي او مور به ونه خوروي.
آه - هېڅوک نه پوهېږي چې په دغه جهان کښې زمور له کړو نه څه نتيجه ولاړېږي؟
زمور له هغو جنايتونو چې په خدا او خوشحالی انجام مومي د اسرارو په چارراهی کښې څه پيدا کېږي.
کله چې د شنه اسمان سپک وزره مرغان چې ددې لوبې فضا لوتلو ته پيدا دي په پنجر وکښې اېساروي، هغه وخت چې د آسمان دنېلي درياب ښايسته لامبوزن د خپل ظلم په زندان کښې اچوئ دافکرنه کوئ چې يوه ورځ به ددوی په وينو لړلي نوکان له قفسونو څخه راووزي او تاسوته به درور سپړي.
ايا تاسو دا فکر نه کوئ چې هر چېرته چې يو بندي د ظلم اوستم له لاسه فرياد کوي خدای ورته په رحم او مهربانی گوري؟
خدای لپاره د شنو فصلونو او کښتو نوکونجي دغو بنديانو ته وسپارئ.
بلبلان آزاد کړئ مرغی خوشي کړئ.
دغه ښکلې پنجرې چې د زينت لپاره ستاسو په کورنو کښې څېږي په ډېر دقت وگورئ.
د جهان هغه تله چې تاسې بې نه وينئ دوه پلې لري.
همدغه د قفس نري او زري مزي دي چې د زندانو او جيلو نو تور اهښين سيخونه ترېنه جوړېږي.
د اسمانونو، د چمنونو، د سيندونو بې ازاره لارويو ته زبان مه رسوئ او آزادی ته بې په احترام وگورئ.
ددغو بېوزلو او بې گناهو آزادي مه اېساروئ چې د تقدير اوسرنوشت قاضي او حاکم ستاسو آزادي سلب نه کړي.
هغه چې د ظالمانو له ظلمه فرياد کوي پخپله هم ظلم او تېری کوي.
انسانه! ته په رښتيا آزادي غواړي او آزادي دې خوښه ده؟
که دغسې وي نو بيا ولې دغه بندي اود خپل ظلم پټه خوله شاهد پخپل کور کښې ساتي.
ظالمه! ولې فرياد کوې چې په ما باندې ظلم او تېری کوي.
لږ څه خودغه بېوزلی بندي وگوره چې سيوری بې په تاباندې پريوتی دی.
دغه قفس ته خو لږ غوندې څيرشه چې ستا په کور کښې خورند دی او ته نه پوهېږي چې ددې پنجرې د سيخونو ترشا چې اوس په کښې يو بې گناه مرغی نغمه سرايي کوي ديوه زندان اساس او بنياد اېښودل کېږي.

((هوگو))

اجتماعي عیبونه

هغه څوک چې له ټولو اجتماعي عیبونو یعنې له خو دپرستی، تعصب، خطا کارۍ او دروغو نه خلاص وي له اجتماع سره به دومره مخالف وي چې بې له انزوا نه به هېڅکله ژوند و نه کړی شي.

(گوستا ولوبون)

گل وېل

گل بوراته ويل:

زه او ته تقدیر یوله بله بېل کړي یو، زه دلته پاته کېږم مگر ته هرې خواته الوزې او هرلورته تلې شي، سره له دې ماوت او یوه بل پورې زړه تړلی او له خلکونه لرې خوا په خوا ژوند کوو.

زه او ته دومره یوبل ته ورته یو چې کله کله دواړو ته گل وېل کېږي افسوس دی چې ته له نسیم سره پرواز کوې او زه په زمکه کېني زنداني یم.

ماڅومره ارزو لرله چې له تاسره والوزم اوستاپه مخکې خپله خوشبويي خبره کړم.

مگرته دومره لرې چې زه درسره ملکرتیا نشم کولی.

ته همیشه په گلونو کېني پرواز کوې زه یوازې د خپل سیوری ننداره کوم چې د لمرله کرزېدو سره زما شاو څاگرځي.

ته چې اوبیا راځې بیابېرته چې اود بل ځای قصد کوې مگر ماوینې چې هر سحر پخپل ځای ټینګ ولاړیم او اوسکې توپوم.

بوراکله! ددې لپاره چې زما اوستا یارانہ ټینګه پاته شي یاته ماغوندي خپلې نېلې په زمکه کېني خښې کړه یاماته بڼې او وزرونه راکړه چې تاغوندي والوزم او له تا سره پروازو کړم؟

(هوګو)

شپږ زره کاله پخوا

شپږ زره کاله کېږي چې سړي دسړو په وژله لگیا دي.

.....آسمان هرکله د زنبق دگلونو او دښایسته مرغیو د ځالو په صورت خپل استازي رااستوي چې دوی دصلح اومحبت

خواته راوبولي مگر دغه دمیني پیغامونه د خلقو له زرونو څخه دلیو نتوب اثر نه وري.

له ډېره وخته دځمکې د خلکو زوروره مینه له وژلو او وینو تویولو سره پیدا شویده.

ډېره موده کېږي چې دملتونو خوره او جذابه موسیقي دجنک او جگرې ساز او سرود دی.

ډېر وخت دی چې افتخار د وپرو ونکې خپسکې بڼه پیدا کړیده چې په دیو هیکله ارا به په لاره تېرېږي او ښځې، نران،

لوی، واړه له پښو لاندې چیتوي.

اوس زموږ سعادت اونیکیبختي له ډېرې مشکل پسندی نه کار اخلي او هغه وخت بې وچولی غوړیدلی وی چې خلک

ووايي «څوځانونه وژنو» اوس باید دسعادت کتلو لپاره د جنک نغاره وډ نکېږي.

هر چېرته د پولادو برق په چلیدو دی، په هر ځای کېني دبلو لمبو لوګي اولوڅرې پورته کېږي.

هغه خلک چې ډلې ډلې د خلکو د وژلو لپاره د جنگ میدان ته روان دي د خپلو تورو شپو درونولو لپاره د توپونو د خولو لمبو ته ضرورت لري.

دا ټول کارونه يوازې د قومونو د مشرانو د جاه طلبۍ لپاره دي.

هغوی لپاره مور، باندې خاورې نه وي اړولې چې زموږ په قبرنو باندې د دوستۍ، معاهدې کوي.

ځانور او مرغان لاد جنگ په میدان کې زموږ په وینو او هډوکو پسې ګرځي او دغه اقايمان ټوله بله سلامونه او احترامونه مبادله کوي.

زموږ په ننۍ دنيا کې هېڅ ملت نه غواړي چې يو بل ملت خپل ګاونډ وويني.

هغه کسان چې د دوی د حکومت دوام زموږ د حماقت نتيجه ده هره ورځ د قهر او کينې احساس زموږ په روح کې تقويه کوي او هغه اور ته لمن وهي چې دوی پخپله بل کړی دی....

بنايي چې له يوه سيوري لاندې ارام کيناستل ديوي چينې خورې او به څښل، له يوې ګنې او ګورې ونې لاندې له خپلو رؤياسره مشغولا خوند او لذت ولري مګر دنن ورځې انسان له دې ټولو خوندو نه زيات خوند د خپلو ورونو په وژله کې مومي.

هغه وخت چې سپیدی چوي او د رڼا پيغام جهان ته راوړي، هغه وخت چې د سحر مرغه نغمه سرايي کوي دغه جګړه مار انسان دوژلو او وینو تويولو په فکر کې وي او له کينې نه کار اخلي.

(هوګو)

حضرت محمد (ص)

هغه (ص) پوهیده چې د عمر وروستی سلکۍ ده او د ژوند رڼا لکه د مازېکر زېږی لمر درنګ ساعت له سترګو پنا کېږي. دی به تل په فکر کېږي ډوب و او په هېچا به یې پره نه اچوله.

چې په لاره به روان ؤ، له هرې خوا سلامونه پرې وېل کیده، ده به هم هر چاته په مهربانۍ ځواب وایه.

په ږیره کې یې شل وېستان سپین نه لیدل کیده او زهېر تياېې ورځ په ورځ زیاتېده.

کله به چې اوسنانو اوبه څښلې دی به ورته ودریده او هغه ورځې به یې په زړه ګرځېدې چې ده به دخپل تره او ښان څرول.

هروخت به د خدای په درګاه کې په زار او نیاز مشغول و.

خوراک یې بېخي لږ و او ډېر ځله به یې په نس پورې تیرې تړلې.

پخپل لاس به یې خپلې مېرې لوشلې، چې جامې به یې وشلیدې په زمکه به کښتیناست او خپل کالي به یې پخپله ګنډل.

د ځوانۍ قوت یې نه وپاته، ډېرو روژو دده بدن کمزوری کړی و. په ډېرو اوږدو ورځو کې به یې درمضان ټولې روژې نیولې. د درې شپینو کالو و چې ناڅاپه تبه پرې راغله.

هغه قرآن چې د خدای له لورې پرې نازل شوی و، ټول یې ولوست. د اسلام بیرغ یې سعید ته په لاس کې ورکړ او هغه ته یې وویل:

دا زما د ژوند وروستی ورځ ده ته په دې پوه شه چې یې له یوه خدایه بل خدای نشته، ته د هغه په لاره کې جهاد وکړه.

دی ډېر آرام معلومیده مګر نظریې د هغه لور پرواز عقاب غوندې و چې د لورې فضا په ترکولو مجبور شوی وي.

په دغه ورځ هم دی د هر وخت په شان دلمانځه لپاره مسجد ته راغی او په حضرت علي ېې تکیه کړې وه، مومنان او مسلمانان ورپسې راروان وو او په مخکې ېې مقدس بیرغ رپیده.

چې مسجد ته ورسیده رنگ ېې الوتی و او خلکو ته ېې وویل:

ای خلکو! که چېرې دپاک خدای (ج) اراده نه وای مابه له یوراننده اوناپوه نه څه فرق نه درلود.

چا ورته وویل د خدای (ج) رسوله! هر چا چې ستا بلنه د حق په لوري واوریدله ستا په خبرو ېې باور راغی او په ایمان مشرف شو. کله چې ته دنیا ته راغلې نو په آسمان کې نوی ستوری ښکاره شو او د کسری د طاق درې برجونه و نړېدل.

مگر هغه (ص) خپلو خبرو ته دوام ورکړ او و ېې ویل: اوس زما وروستی ساعت رارسیدلی دی او د آسمان پرېستې زما په باب کې مجلس لري.

غور کېدئ او واورئ! که ما ستاسو کوم یوه ته کله کومه بده خبره کړې وي هغه دې پاڅیري او پخوا له دېنه چې زه له جهانه لاړ شم ما ته دی بېرته راوگرځوي او هماغه څه دې را ته و وایي.

که مې څوک وهلی وي و مې دې وهي که مې له چانه څه اخستي وي رانه دې واخلي، په دغه وخت کې ېې هغه لرګی حاضرینو ته وړاندې کړ چې د ده په لاس کې و، هلته یوه بوډی ناسته وه او وری ېې وریشلې هغې چيغه کړه چې ای د خدای رسوله خدای دې له تا سره ملګری وي.

ده (ص) بیا و وویل: ای خلکو! په خدای ایمان لرئ او د هغه حضور ته په تعظیم سرونه تېټوئ، د میلمنو پالنه کوئ پرېزگار اوسئ او عدالت وچلوئ.

دغه وخت لږ غوندې غلی او په فکر کښې شو بیا ېې ورو ورو کامونه واخستل او و ېې ویل: ژوندو خلکو! زه بیا تاسو ټولو ته وایم چې زما د تللو وخت دی ژر کوئ پخوا تر دې چې زه د اجل پپاله نوش کړم زما گناه چې ما کړی وي را په یاد کړئ او هر بد مې چې ستاسو له هر یوه سره کړی وي، له ما نه انتقام واخلي.

خلک له ده نه غلي او نیولي په څنګ تېرېدل، ده د ابوالفداء له شاه نه اوبه را وغوښتلې او مخ و لاس ېې و مینځل، یوه سړي ترېنه درې درهمه وغوښتل ده سمدلاسه ورکړه او و ېې ویل: «د حساب فیصله دلته ښه ده نه په قبر کښې» خلکو په ډېره مینه په هغسې نظر لکه چې کوتره ېې لري دغه د جلال او عظمت خاوند ته کتل چې ډېره موده د دوی د ډاډ او امید مرکز و.

دی (ص) خپل کور ته ننووت ډېر خلک د کاله نه د باندې پاتې شوه او ټول شپه ېې په ویشه تیره کړه سحر چې سپیدې و چاودې ده و وویل: ابوبکره! زه نور د پاڅیدلو توان نه لرم پاڅیره ما ته قرآن ولوله په دغه وخت کې د ده کور بي بي عایشه (رض) د ده تر شا ولاړه وه.

دی د آیتونو په اوریدلو مشغول و چې حضرت ابوبکر (رض) لوستل، کله به ېې په ورو ورو شروع شوی آیت تمام کړ، په دغه وخت کې نورو ټولو ژرل او چا خپله ژر نشوه ټینګولی.

نژدې مانام و چې عزرائیل (ع) د کاله په دروازه کښې ښکاره شو او د ننوتلو اجازه ېې وغوښتله.

د خدای (ج) استازي و وویل: پرېردئ چې د ننه راشي، په دغه وخت کښې هر چا د ده په سترګو کښې د ده د ولادت د ورځې غوندې یو عجیب ځلیدونکی برق لیده.

عزرائیل (ع) ده ته وویل: د خدای (ج) رسوله ته خدای (ج) خپل حضور ته بللی ېې.

ده و وویل: زه د حق دعوت ته لېبک وایم له دغه وینا سره دی ورپرېدېده او د یوه آرام نفس په وتلو د ده شونډې بېرته پاته شوې او حق ته ېې ځان وسپاره.

«هوگو»

خیال او امید

د آسمان په لوبو کې کومه یوه ډېره ښه ده؟ زه هر څوک خپلې عقیدې ته پرېږدم او پخپله د آسمان هغې لور ته په زړه کې ډېر ځای ورکوم چې تل په پرواز کې ده او خیال ورته وايي.... دې ښکې جنې ډېر ښه هوسونه پخپل پلو کې راتول کړيدي.

آسمان خپلې دغې هوسناکې او نیاز مینې لور ته اجازه ورکړېده چې هر څه یې زړه غواړي هغه له ځان سره واخلي. دې ښایسته او ګلالې جنې کله د ګلو تاج په سر باندې ایښی د سوسن امسا په لاس د ګلو او سنبلو په چمن کې کړځي بوراګانو ته د الوتلو لوری او لودن ښيي.

لکه د شاتو مچۍ له ګلونو سره خوله په خوله شي او په شیره یې ځان مروي.

یو وخت له خورو ورو څپو سره خپله سپینه ښه زورورې سیلۍ ته سپاري او په دغه حین کې د سحر د سپیدو سپینه جامه یا د تورې شپې تور کالي اغوندي او هره کړۍ د خلکو په نظر کې بېله جلوه لري.

د لوی خدای دغه ښکې باید هېڅکله هیره نکړو چې مور یې د دغې وفا دارې جاودانې پېغلې په ملکرتیا بر خوردار کړو.

زموږ سرنوشت یې ددې له سرنوشت سره په یوه ملکوتي پیوند کلک وتاړه چې په غم او ښادۍ کې راسره وي.

په دغه ښکې بخشش باید ډېر خوشحاله اوسو او دا ښایسته حوره ډېره وستایو.

د زړه په کور کې د کور د میرمنې ځای باید دېته پرېږدو او ډېر پام وکړو چې هغه بد ګذرانه او بدخو به خوانښې یعنې عقل ددې ښکې نازنینې ناوې زړه ازار نکړي.

او ه یوازې همدغه جنې په ما باندې نه ده ګرانه ددې له خورسره هم زه ډېره ټینګه علاقه لرم.

خوربې له دېنه لږ څه لویه او جدي شانته ده چې «امید» ورته وايي.

څومره به ښه وي چې دغه مهربانه ملکرې چې له ډېرې مودې زما د سعادت پانګه ده ترهغه وخته راسره وي چې زما د ژوند ډیوه مړه شي او ژوند خاتمه ومومي.

(کوته)

له مرګه نه ویریزم

له مرګه نه ویریزم، که څوک راته ووايي چې نن شپه مری زه به ووايم چې د خدای رضا مې قبوله ده، مګر خدای دې نه کا چې څوک راته ووايي د یوه تن ژوند ستا له لاسه تریځ دی.

((کانت))

د غم خوښي

زما دا خبره یې له پوهانو بل چاته مه کوئ ځکه چې ناپوهان یې له ملنډو په نور څه نه پوهېږي زه غواړم هغه څوک وستایم چې ځانته اور لتوي اولکه پتنگ سره اورته ځان غورځوي.

دعشق په شپو کښې چې د ژوند نيا لگي کرل کېږي او د حیات ډيوه لاس په لاس ګرځي د سپينې سپوږمۍ په ليدلو ستا په روح کې يو مرموز هيجان پيدا کېږي، ته بيا خپل ځان د تورتم په زندان کې بندې نه وينې ځکه چې هر ه ګړۍ ديوه مقام ارزو در سره وي.

ته بيا داوردې لارې او د ګران سفر له غمه خلاصېږي او خپله اروا په بېره د نور اوصفا چېنې ته استوي چې د شوق په لمبه لکه پتنک ځان ستي ګړي.

ترڅو چې په دغه نکته پوه نشې ((مړشه چې ژوندی شي)) په دغه تورتم او تياره جهان کې به لکه نوم ورکې ميلمه اوسېږي

(کوته)

د ژوند لوبه

څه موده ما او تا يوله بله زرونه تړلي وو، او په غم اوبادۍ کېنې ملګري وو.

په وارو وارو مو دښځې او مېړه لوبه شروع کړه بې له دې نه چې خبره جګړو او دعوونه ووزي.

دېرځله مو يو له بل سره وځنډل، د دوو مينو غونډې مو يو د بل په مخ دمينې لاسونه راښکل، شو خي موو کړه، يوله بله مو خوله واخستله او خوله مو ورکړه.

په اخر کېنې مو د وړو په شان په ځنګلونو او کښتونو کېنې د الاداد او پتپتاني لوبه شروع کړه او يوله بله داسې پټ شوو چې تراوسه مو سره نه دي موندلي.

(هاينه)

پوهه

دپوهې قوت ته وزرونه مه پيدا کوئ، بلکه څه سرپ ورېږوې وتړئ.

(بيکن)

هرچا و ځورولم

ځينو پخپل عشق و ځورولم، ځينو په کينه زما زړه ازار کړ.

چا د عشق په زهرو زما ډوډۍ ولړله.

چا زما د شرابو په پيال کېنې د کينې زهر نوی کړه.

مګر له هرچانه هغه چا دېرو ځورولم چې نه بې راسره کينه پيداشوه او نه مينه.

(هاينه)

زما ترانې

زما ترانې ټولې په زهرو لړې دي.

ولې به نه وي لړې آیا تا زما دزندګۍ په جام کېنې زهر توی نه کړه؟

زما ترانې ټولې په زهرو لړې دي، ولې به نه وي لړې ایا زه پخپل زړه کېنې په زرهاو ماران نه لرم؟

آیا له دغو ټولو مارانو نه علاوه ته زما په زړه کېنې ځای نه لري ای زما دلداره!

(هاينه)

د هوسونو مرګ

زما هوسونه مړه شو مګر زه لا ژوندی یم.

ما خپل زړه له خوړو او خوندورو روڼاؤ څخه وشکاوه او مړنښوم.

اوس ما ته بې له رنځ تېرولو او غم خوړلونه نور څه نه دي پاته.

زماغلی اوچوپ زړه د همیشه لپاره دامیدو له تودوالي محروم دی

زما د سرنوشت طوفانونو زما دژوند تر اوتازه ګل مړاوی کړ اوس زه یوازې له نا امیدۍ او افسر ده ګۍ سره مخامخ یم او

د نجات وروستی ګړی ته ګورم.

زه هغه وچه پاته یم چې منی اوخزان بې لیدلی مګر دا لا په لغږ بناخ پاتې ده اود ساړه ژمي بادونه بې رپرډوي.

(پوشکین)

د شاعر حال

ترڅو چې د هنر رب النوع تازه طعمه ونه غواړي شاعرغلی او آرام دی.

دی هم د نورو غونډې په خوړو او او بو پسي هڅه کوي او د وګړو په شان په ډېرو وړوکارونو بانډې بوخت وي.

د ده اسماني سریدنه غلې وي او هېڅ غږ ترېنه نه خېژي.

زړه بې له غم اورنځه فارغ وي او د ژوند له مبتدلو خوښیوسره بې تعلق وي.

لنډه دا چې د جهان بې هنره خلکو غونډې عادي ژوند لري.

کله چې ناڅا په د هنر رب النوع د شاعر په زړه کېنې څه واچوی روح بې لکه ګرېته چې له درانه خوبه پا خېري رپرډي

او له دغه احمقانه وخت تېرولو څخه خوابدی کېږي.

د جهان له عادي شور او غوغا څخه تېستي او خپل سر د خلکو ناڅیزه بوتانو ته نه تېتوي، بلکه په ډېر وقار او ټینګار له

دغه عالمه کناره کېږي د ډکو سیندونو په موجونو او د ځنګلپوه شاعرانه زمزمو پسي روانېږي

"

پوشکین"

شاعرته

شاعره! د خلکو په ستاینه مه غولېږه! ځکه چې دمدح او تحسین نغاره ژرغلې کېږي.
 داحمقانو او بېشعوره خلکو خندا او وینا ته غور مه ږده!
 تل غلی جدي او ټینګ اوسه!
 ته پادشاه بې باید د شاهانو غوندې په انزوا کې ژوند وکړي.
 ته خپله لاره مه پرېږده او هغه ځای ته ولاړشه چې ستا ازاد طبیعت بې درنښي.
 ته د خپلو هغو اندېښنو او خیالاتو محصول چې په تا باندې ډېر قدر لري خلکو ته وړیا ورکړه او پخپله دغه بخش له
 چانه څه مه غواړه!
 اجر او مزدوري مه غواړه ځکه چې ستا مکافات بې له تانه بل څوک تا ته نشي درکولی.
 ته پخپله د خپل ځان قاضي بې ځکه چې هېڅوک ستا په باب کېني تا غوندې سختکېنه دی.
 ای مشکل پسند هنر منده! آیاته پخپل کار پخپله خوښ بې؟ ایا ستازره خوشحاله دی؟ که دغسې وي نو بیا څه پروا ده
 که خلک له تاسره دښمني وکړي او تاته بدووايي.
 پرېږده چې احمقان د هغه معبد په غولي کېني لارې توکړی چې په محراب کېني بې ستا د نبوغ اور لمبې کوي. پرېږده
 چې دوی د خپلې بې عقلۍ په وجه ستا د ځلاند مشعل پابې ولړزوي.
 (پوشکین)

ادب او محبت

پام بې نه و، ددې په ځای چې په ډېر ادب راته تاسو ووايي په ډېره مینه بې راته وویل:
 «ته». په دغه وخت کېني د خوشحالی او خوشبختۍ خیال زما مضطرب او وپريشانه روح ونمانځه او عاشقانه مچې بې
 ترې واخستله.
 زه اوس د هغې په مخکې ولاړیم او یوه شیبه ترینه سترگې نشم اړولی.
 په خوله وایم ای ښکلې پېغلې (تاسو) څومره په ادب یاست مگر په زړه کېني وایم: ته پرما باندې څومره کرانه بې.
 "پوشکین"

د حقیقت اظهار

که زه د حقیقت په اظهار کېني زیان وویم پروا نشته خو چې حقیقت زما د چوپوالی په وجه زیان ونه ویني.
 "مترلینک"

پيغمبر

دمعنی تنده او تلوسه راسره وه.
 په چوپه اوغلی بیدیا کښې لالهانده ګرځېدم.
 هغه پرېسته چې شپږ وزرونه لري له پاسه راکوزه شوه او خپلې ګوتې ېې چې له خوب او خیاله سپکې وې زما سترګوته رانزدې کړې.
 ما د وار خطا ګرېتې غوندې خپلې سترګې پرانیستې.
 د هغې لاس زما د غوړونو له څنګه تېرشو زما په غوړونو کښې ناڅاپه یو مرموز اواز پیدا شو.
 همدغه وخت ما داسمان د زړه د تپیدو اواز واوریده.
 د دریاب له موجونو لاندې مې د بحري حیواناتو تګ راتګ ولیده.
 د کورو په بوټو کښې مې د تاک څانګې او پانې لیدې چې وده کوي او لوېږي.
 پرېسته زما شونډوته رانزدې شوه زما هغه ژبه ېې رانه پریکړه چې کار ېې نیش وهل و.
 بیا ېې پخپلو لاسونو چې په وینولړلی وو یوه بله ژبه زما په خوله کښې کښېښوده.
 زما په ځینګر ېې تېره توره ومنډله زما رپیدونکی زړه ېې راوایست.
 او د اور سوځوونکې لمبه ېې زما په سینه کښې ننویستله.
 زه دیوه مړي په شان غلی او ېې حرکت د بیابان په شکوکښې پرېوتم. دغه وخت مې ناڅاپه خدایي غږ ترغوره شو چې ماته ېې ویل: پاڅېره! سترګې وغوروه، د خدای فرمان ته غور ونیسه او د اجرا لپاره ېې سمدلاسه روان شه له بیابانو نو او دریابونو نه تېر شه پخپلو اورپښتو خبرو د ایمان اور د خلکو په زړو کښې بل کړه!
 "پوشکین"

د نیکانو ارمان

د نیکانو لوی ارمان دادی چې دسړو جوړولو په کار کښې برخه ولري که څه هم ددوی کار پټ پاته شي او څوک پرې پوه نشي.
 "پوشکین"

قبر او گل

قبر سره گل ته ویل:
 ای د عا شقانو ګله! هغه د اوبسکو څاڅکي چې هره شپه د چرغې او سحر له سترګوستا په ښکلې بڼه راتوئېږي ته پرې څه کوي؟
 گل وویل:
 اول راته ووايه! هغه چې ته ېې هروخت خپلې ګیدې ته نښاسې څه ورسره کوي؟
 قبر وویل: ګله! زه له هرې اروا نه چې ماته ېې سپاري پرېسته جوړوم او اسمان ته ېې لېرم.
 گل وویل: قبره! زه دغه اوبسکې ورو ورو د عطرو او عسلو په صورت تبدیلوم او خلکو ته ېې ورکوم!
 "هوګو"

افتخار

دا طلايي سکه چې د دنيا په بازار کې د افتخار په نامه چلند لري هېڅ ګڼمه.
 هوا! زه ورته په کرکه ګورم او له پښو لاندې بې کوم.
 هغه چې د خپل هنر مزدوري غواړي د تيب فطرت خاوند دی.
 هغه چې د دغه بازار په سرو او سپينو سپي ليوال دی پرېردی چې دې بې ارزشه سکې ته لاس وغځوي.
 داسکه هغه څوک اخلي چې ځان خرڅوي.
 که ته غواړې چې دغه خلق وپېرې نوراښه دوی ټول ځانونه خرڅوي.
 ته بايد دوی ته يو مناسب قيمت وټاکې او خپله اميانی وشرنگوي.
 که داسې ونه کړې نو د دوی په تقوی اعتراف کوي.
 ایا ته نه پوهېرې چې دوی ټول د تقوی خاوندان دي.
 افتخار او تقوی تل اوږه په اوږه وړاندې ځي.
 ترڅو چې دنيا شته خلق د تقوی بهابه افتخار تا ديه کوي.
 دافتخار دسکې اواز دی چې دنيا بې په پښو درولې ده.
 ما پرېردی چې د جهان دپرهېز ګارانو په مقابل کې بدمعامله او سم.
 پرېردی چې زه دافتخار خاوندانو ته هېڅ ښکاره شم.
 زه چې ځان د دغسې خلکو په مخکې وينم زه مې له اندازې نه زيات دحقارت تمنا لري.
 زه دغه طلايي سکه چې د جهان په بازار کې رواج لري او دافتخار په نامه يادېږي هېڅ ګڼمه او په نفرت ورته ګورم.
 زه او س دافتخار او تقوی غوندې ورو څيزونو په مخکې نه يم ولاړ.
 زه دغه وخت له ډېرو لوبو حقايقو سره مخامخ يم چې يا بايد غلی اوچوپ پاته شم يا ډېرې لوبې خبرې وکړم.
 ای زما پوهې او هوسيارۍ! راشه هغه څه ووايه چې د نورو په فکر کې نه راځي.

"نیچه"

څه غواړم؟

د ډېرو خلکو له پټ رازونو خبرشوم مګر له ځانه لا خبر نه يم.
 زما سترګې ماته دومره نژدې دي چې مانښي ليدای.
 زما زړه غواړي چې له ځانه څه قدر لرې شم او خپله څيره ووينم مګر دومره لرې نه لکه چې له غليم نه لرې يم.
 اوس زما ډېر نژدې دوستان هم له مانه ډېر لرې دي.
 زه غواړم د دوست او دښمن ترمنځ يوه فاصله ولرم ترڅو چې هغه څه په ځان کې ولیدي شم چې په ما کې شته.
 اوس پوه شوی! چې زما زړه څه غواړي؟

" نیچی "

دېدای فقر

لس کاله کېږي چې یو څاڅکی باران په ماباندې ونه وریده.
یوه سره ورمه په ماونه لگیده د مینې او محبت پرڅه زما دزره په کبست پربنوته ځکه چې په دغه ځمکه هېڅکله باران نه ورېږي.

زما پو هې! زه اوس تاته مخ اړوم او تاته اسره لرم چې په داسې وچکالی کې تې ته و چتوب غوره نه کړې.
له تا نه هیله لرم چې زما لپاره روح خوبونکې ورمه، زه خوشحالوونکې پرڅه، ژوند پالوونکې اوریاشې.
پخوا تردې ماورېځو ته ویل چې زما له کوهستا نه لرې شئ.

ماویل: ای تورو ورېځو زما له مخې نه لرې شئ چې د رنا پلوشه په ماباندې ډېره پریوزي او مخه مې ښه رڼا وي.
اوس د هغو ورېځوپه لاره کېږي دامونه رډم چې گوندې یوه شیبه زما په سر باندې سیوری شي او زما خبرواخلي.
پخوا له دېنه په ترېخ حقیقت پسې گړځېدم اوس د تصادف څپو ته لاس غځوم او غواړم چې میلمه پالونکی شم، خپله برخه او دخپل وچولي لیک له ځانه ونه شرم.

نن زرتشت له خپلې سختي نه لاس اخستی دی او لکه تود باد چې کنگل ویلې کوي خپل ملایمت څرگند وي.
تراوسه لاپخپل کوهستان کې انتظار کاري مگر دغره له لورې څوکې رابنکته شویدی.
له هغو کنگلونه چې تل تر تله ساړه او تړلې پاته کېږي یو قدم راتپ شویدى ستومانه دی مگر خوشحاله معلومېږي.
غلی شه! چې حقیقت لکه ټینکه وریځ زما په سرتېرېږي دورېځې له زره نه یو غیر مریې برق ځلیدونکی دی.
حقیقت ورو ورو له ډېرو لویو پته پایو او پلو څخه زما په لورې رابنکته کېږي.
راشه! راشه! کرانه حقیقته.

چوپ شه! دا زما حقیقت دی چې په څیرڅیر او خواږه اضطراب راته گوري او کتل بې لکه دستورو کتل جذاب اوشیطنت امیز معلومېږي ته به وایې چې زما د نیکمرغۍ راز بې پخپل حدس موندلی دی او پوه شویدی چې نن ولې دغره له لورې څوکې رابنکته شوی یم ولې ملایم او آرام یم؟ ته به وایې چې له لیدو او کتو بې یو گلرنکه ښامار ما ته خوله وازه کړي ده.

غلی شه! چې زما حقیقت څه وایې:
افسوس دی ستا په حال ای زرتشته! ستا حال دهغه چاغوندي دی چې سوچه زرېږې خورلی وي، اخر به ستا کېده څیرې کړي او دغه زربه ترېنه وباسي.

زرتشته! ته له اندازې نه زیات بدای، له حده زیات د خلکو سترگې برېښوي او په زرونو کېږي ځانته حسد پیدا کوي.
زه د ستا د ځلیدونکې رڼاپه مخکې دریدای شم او سیوري ته پناه ورم اورېدم.
بېایه! څه ولاړ شه! څه روانېږه ای زرتشته له خپل لمرنه لرې شه! ته غواړی چې له خپلې هغې رڼا نه چې له تاسره ډېره زیاته ده نورو ته په لپولو څه ورکړي.

ته په دې نه پوهېږي چې هغه شی چې له تاسره په رښتیا زیات دی پخپله ته بې.
که غواړې چې چاته څه ورکړې له ځانه تېر شه خپل ځان ورکړه ای زرتشته!

ته وایې لس کاله کېږي چې یو څاڅکی باران په ماباندې نه دی وریدلی، یوه سره ورمه راباندې نه ده لگیدلې، د مینې شبنم زما په زره نه دی پریوتی.
ته دا اسره لرې چې په مینه درته وگوري اوتابنه وگني.

ایاته نه پوهېږي چې ستا د خوشبختۍ پلوشو او حرارت شاوخوا ځمکه سوزولې ده؟ هغه زمکه چې له بارانه محرومه ده له عشقه هم څه برخه نه لري.

اوس ستا، ستاینه څوک نه کوي، بلکه ته د خپل دسترخوان د پوتو ټولونکو ستاېنه کوي.

زه تاپېزېم چې ډېر فقیر بډای ېې.

ستا ډېر شته تابه عذابوي، ته خپل ځان په ډېره ورکړه ستومانه کوي. خپلې ارامتیا ته نه گوري، له خپل ځان سره علاقه نه نښې.

ستا باطن همیشه هماغه شان په شکنجه کېږي دی لکه چې په یوانبار کېږي له اندازې او گنجایش نه زیات غنم واچول شي یاه یوزره کېږي له حده زیاته مینه پیداشي. ته خپل ځان قربانوي خو څوک ستا، ستاینه نه کوي!

ای ېې پوهې هونښاره! که غواړې چې په نورو گران شي باید ډېر فقیر شي.

دا خلک له هغه چاسره مینه کوي چې په زحمت کېږي وي هغه چاته یوه مړۍ ډوډۍ ورکوي چې وری وي.

ای زرتشته! که غواړې چې چاته څه ورکړې نو خپل ځان ورکړه او له ځانه تېر شه!

زما خبره واوره، زه ستا حقیقت یم!

" نیچه "

هیرو ل

هغه څوک چې څه نشي هیرولی ښه سړی نه دی.

څوک چې همیشه د بل دملامتۍ خاطر له ځان سره ساتي دښه زړه خاوند نه دی.

(...)

له هر چانه لرې

رټل او رټل کیده یوهم ښه نه گنیم او له دواړونه کرکه لرم.

د چا اطاعت نشم کولی اوله چانه اطاعت هم نه غواړم.

هغه چې له ځانه نه وېرېږي بل هم نه وېروي.

په نورو باندې هماغه څوک حکومت کولی شي چې نورو وېروي.

زه به څنگه دغه کار ته زړه ښه کړم چې د خپل ژوند په اداره هم نه یم خوښ.

زه غواړم چې د څنگه یا د سیند حیواناتو غوندې یوه شیبه ځان هېر کړم چېرته یوازې کېښم.

له خپلو لرې اوږدو روڼو سره مشغول شم.

خپل ځان له ډېر لرې ځایه دلته راوبولم.

له ځانه زړه وشکوم او ېې له ځانه له بل چاسره څه مشغولا و نه لرم.

" نیچی "

د شاعر خوشبختي

دکلي رونق اوبستی دی، دخزان سیلی ټوله ښکلا له ځان سره وریده، مکرشاعر د تېرو په یاد خپل غم سپکوي.

دی فکر کوي چې له داسې بدایعو نه یوه ښکلې تابلو جوړه کړې چې هېڅ خارجي وجود نه لري.

دی په رښتیا ډېر خوشبخت دی چې برباد شوی ښایست د خپل خیال په دام کښې نیولی اوساتلی شي.

" ایشدرف "

تسلی

دژوند پانه زېره ده، اوس تا تورو خاوروته سپاري ای دخاورو اولاده!

مگر غم مه کوه! ستاله خاورو نه به یو داسې نیالکی زرغون شي چې هر کال به نوي گلونه نیسي او هرپسرلی به ستا په یادو عطر افشاني کوي.

" روکرت "

هاییل او قایل

دقایل نسله! ته ارام ویده شه! ښه خوره او ښه څکه، تل مور او خوشحاله اوسه! ځکه چې ژوند تاته په ډېره مینه خاندي.

مگر ته ای د هاییل نسله! ټول عمر په خواری او بدبختی کښې غوټه اوسه او په زحمت مړ شه!

دقایل اولاده! ډېر خوشحاله او سه ځکه چې اسمان تاته په ډېرښه نظرکتلی دی اوته بې خوښ کړی بې.

د هاییل اولاده! ته همدغسې په غمونو، زحمتونو اوسختیو کښې تل تر تله ژوند کوه!

دقایل زوزاده! خنده او خوشحالېره ځکه چې ستا کښت ډېرښه راغلی اوستا رمې کال په کال زیاتېږي.

مگر ته ای د هاییل زوزاده! همدغه شان په لوړه شپې سبا کوه اوفریاد کوه.

دقایل بچیو! تاسې تودو نغږیو ته نزدې کښېنی او ځانونه تاوده کړئ مگر تاسې ای د هاییل بچیانو لکه کیدران په

سمخو او غارونو کښې له سرو نه ورېږدئ او ورپېږئ.

دقایل نمسیو! تاسو معاشقه وکړئ! او څنگه چې ستاسو سره اوسپین زیاتېږي خپل ټبر هم زیات کړئ او هر کال نوي

اولادونه راوړئ.

مگر تاسو ای د هاییل نمسیانو خپله اشتها وسپځئ او له خپلې کمبلې نه هېڅکله پښې مه باسئ!

دقایل ټبره! ته د ځنگلونو د حشراتو غوندې تل خوره او غټېره!

مگر ته د هاییل ټبره! له خپلو اولادونو سره په لارو او کوڅو کښې سرگردانه ګرځه!

اه دقایل نسله! که ته مړ هم شي ستا په غوښو او هډوکو به ځمکه تیاره شي او کښت به بې ډېرښه راشي مگر ته ای د

هاییل نسله! په ژوند هم څه حاصل نه لري او هېڅ لاس ته نه درځي.

مگر ګوره! ای دقایل نسله! سره له دغو ټولو شیانو یو لوی شرم هم ستا په برخه رسیدلی دی هغه دا چې ستا په

حکومت کښې ((پاله او کرکی دسرنیزې په مقابل کښې مغلوبه ده)).

ته! ای د هاییل نسله دا ځمکه پرېږده او اسمان ته وخېږه ځکه چې ځمکه بې ستا لپاره نه ده پیدا کړی.

" بودلر "

سخاوت

سخاوت دانه دی چې سړی چاته ډېرڅه ورکوي بلکه په ځای ورکړه سخاوت دی.

"لاربرویر"

بې اسرې

یتیم هلک وم، د دنیا له شتو نه مې دوه رنې سترگې درلودې چې د زړه آرامتیا پکې لیدل کیده. زه په ډېر امید د لویو نارونو خلکو ته ورغلم مگر دوی ماته څه اعتنا و نه کړه ځکه چې دوی ته ډېر زړنگ ښکاره نشوم. شل کلن وم چې یو پټ اور زما په زړه کې بل شو او یو ناڅاپه راته ټولې ښځې ښکلې او ښایسته ښکاره شوې زه په ټولو مین شوم مگر په دوی کې یوه هم په مامېنه نه شوه او یوې ته هم زه ښکلې ښکاره نشوم، که څه هم ما وطن او پادشاه نه درلود مگر بیا هم د جنگ میدان ته ورغلم چې مېرشم خو مرگ قبول نه کړم. زه اوس نه پوهېږم چې دلته څه کار لرم او د څه لپاره يم؟ ماته دانه ده معلومه چې دنیا ته پخوا له وخته راغلی يم او که وخت رانه تېر شوی دی.

"ورلن"

خلک او شاعر

یوه ورځ هغه لوی او پراخه میدان هغه لور او اوچت غره ته وویل: ستا په وچولي کې د ژوند نخښه هېڅ نشته، ستا پرمخ باندې همیشه د سیلیو او بادونو خپري لگېږي. په همدغه وخت کې د اولس خلکو شاعره ته وویل: ستا سر و کار تل له خیال او اندېښنو سره دی اوستا وجود هېڅ نه دی په کار. سنگین غره په ځواب کې وویل: زه يم چې ستاله سینې نه هر راز بوتې راکاږم. د غرمې سوځوونکې تو دوخه پخپل ساړه دم باندې سپرومه، د طوفاني وریځو مخه نیسم. پخپلو ګوتو د واورو بڅري جوړوم او د خیزه کوم بې زماله سینې څخه داوبو لښتي روانې اوتانه د ژوند پیغام دروري. شاعر هم خلکو ته وویل: پرېږدئ چې زه سر په زنگانه کېږدم او فکر وکړم ایا تاسو نه وینئ چې زما د زړه له چینې نه ډېرې خورې او به راخوټېږي چې د بشر تنده مانوي.

"ګویته"

انسان

همیشه ویریدل، په هروخت کې هیله او اسره لرل، هرکله د پخوانیو خاطراتو یادونه، دایمي شکایتونه، مسلسل ناراضی، د دروغو په لذت پسې افسوس او ارمان، په حقیقت پسې هېڅکله نه ګرځېدل، خپل ځان له خپل اصلي

قيمت نه کله زيات او کله کم گڼل، يوازې په غم او محنت کښې ځان پېژندنه، او د گورپه غاړه د ژوند په ماهيت پوهېدل.

دا دی د انسان حقيقت يا لږ تر لږه زما مفهوم او معنی. سره له دغو ټولو خبرو زه پخپل ژوند کښې يو حقيقي افتخار لرم هغه دا چې د دروغو په شهرت پسې هېڅکله نه يم گرځېدلی.

هېڅکله مې بې د عشق له درشله بل شي ته سر نه دی تپت کړی. زه عشق هميشه له ځانه لرې کړی او بيل کړی يم او د ښه نامه تنده بې په ما کې پيدا کړېده مگر عشق او افتخار يوه هم تراوسه پورې بې د زړه له غمه نور څه نه دي را کړي.

" الفيري "

په انگلستان کې

دغم داستان بيانول او داسې څوک لرل چې په دغه داستان پوه شي او خپل پټ غمونه په کښې وويني دغمجن زړه لپاره ډېره ښه تسلی ده.

يو وخت دغه تسلي زما په برخه رسيدلې وه مگر کله چې ما د انگلستان په خاوره کښې قدم کېښوده. هغه وخت چې ماد دې ځای خلک وليدل چې ډېرو ټينکو او تورو و ريځو د دوی له نظره شين اسمان پټ کړيدی نوزه له دغې تسلي نه محروم شوم دلته هېڅوک نشته چې د زړه په ژبه پوه شي.

اوه! دا ساړه خلک دا ښ زړونه چې د خدای له نامه نه هم غافل پاته دي بې له طلاؤ څخه بل خدای نه پېژني او بې له پيسو نه بل شي ته په تقدس نه دي قايل.

کشکې زما د زړه اهو نه دومره پورته لاړ شي چې د الپ د کوهستان لمنوته ورسېږي ښايي چې هلته داسې خلک ومومي چې دعاشقانو د زړه په غمونو او رازو پوهېږي.

" الفیری "

غوی

ای د فصلونو او کښتونو پالونکيه!

ای وفادار خدمتگاره! ته د ډېر لوی او آرام قوت ښکارندوی بې.

زه له تاسره ډېره مينه لرم ته په ما باندې ډېر گران بې.

له تاسره د صلح غوښتلو او عزة النفس روح موجوده ده.

ته لکه يوه خاموشه مجسمه خپلې کړوندې ته گورې اوددې لپاره چې دفداکاری- وظيفه ترسره کړې پخپله خوښه درانه جغ ته سر تپتوي.

ته د انسان په خدمت کښې دموقر فرمان بردار په ډول خپل عمر تيروي. هروخت چې هغه تاوهي او ژوبلوي دې ته ورته سر راگرځوي او په صبر او تحمل ورته غلی او آرام گوري.

ته پوهېږي چې د جهان ودانول ستا وظيفه ده.

ته د انسان د تېري په مقابل کښې څه نه واپې او شکايت ستا عادت نه دی.

ته سرکشي او نافرمانی نه کوي مگر زه ستا د درد مند روح اواز او روم چې دبخار په ډول اسمان ته خپږي.

زه ستا د درد خفيغه ناله اورم چې د اسماني سرود او د فداکاری- د سرود په شان په دغه فضا کښې خپېږي.

ستا حقيقت په دغه شنه او غلي کښت کښې ځای لري.
زه تا په همدغه هنداره کښې وينم ای و فادار خدمتکاره!

"کاردوچې"

د تاگور نغمې

(۱)

هغه ماشوم چې ډېرې ښايسته شاهانه جامې اغوستي دي او د جواهر و قيمتي اميل يې په غاړه دی ډېر ښکلی ښکاري
مگر د نورو ماشومانو غوندې معصومانه لوبې نشي کولی او هغه خوشحالي ده هيره کړي ده.
دی چې هر قدم اخلي دا ښايسته جامې يې په پښو کښې نښلي.
له ده سره تل دغه ډارملکری دی چې کالي يې په خاورو نشي ځکه له نورو نه ليرې ليرې کړي او يوازې معلومېري.
دده حرکت ازاد نه دی اوله خاورونه ډېره ډډه کوي.
د ماشوم مورې! د ماشوم دغه راز پاک ساتل چې د غومره قيد او تکليف ورسره وي ماشوم ته زيان رسوي او له ډېر څه يې
محرومي.
همدغه شی دی نه پرېږدي چې د ژوند په صحنه او د انسانانو په ډله کښې داخل شي.

(۲)

چېرته چې زرونه له ډار او ويرې څخه په امن کښې دي او سرونه هر ځای ته هسکېدلی شي.
چېرته چې علم او فکر ازاد دی.
چېرته چې دغه لوی جهان په ورو ورو فکرونو نه کوچنی کېږي.
چېرته چې کلمات د حقيقت او راستۍ له کومې څخه راوړي
چېرته چې بې نتيجه کوشنونه لاس غځوي او مطلب ته رسېږي.
هلته چې دکار او عمل لاسونه نه دي تړلي.
هلته چې داستدلال دچينې رڼې اوبه دعناتو وچ ځنکله ته لاره نه لري.
هلته چې ذهنونه او دماغونه نشوونما کوي.
لويه خدايه! ته مایه دغسې فردوس او ازاد جهان کښې له خو به را وينس کړه.

(۳)

لويه خدايه! زما مناجات دادی.
د افلاس نيلى زما د زړه نه وشکوه او لرې يې وغورځوه.
ماته توفيق راکړه چې خپلې خوښۍ او مصيبتونه په آسانۍ وزغملی شم.
توفيق راکړه چې غريب او بينوا له نظره ونه غورځوم، اود ډېر يې باکه قوت په مخکښې هم سر تپت نه کړم.
زه دا توان غواړم چې دنيا له خسيسو شيانونه ځان وژغورم او خپل قوت خپله مينه ستا خوښې ته وسپارم.

بس همدغو مړه ارزو راته پرېږده چې هر لورته تا پرې وليدای شم.
 په هر څه کښې تاوونیم او بيله تانه بل چاته خپله مینه وړاندې نه کړم.
 هو! زه همدغو مړه ارزو غواړم چې يوازې له تاسره زما تعلق وساتي نور څه نه غواړم ايکې يوه زولانه غواړم چې ما ستا
 د رضا پابند کړي. او په دغه نيمگري ژوند کښې زما سرو کار له تاسره وي.
 دا زولانه دمینه او محبت زولانه ده.
 هغه چې له ماسره مینه لري غواړي چې له هرې خوانه زما مخه ځانته راوگرځوي.
 ايا ستا محبت له ماسره دغه راز نه دی؟
 ته پوهېږې چې ستا مینه له ماسره ډېره زیاته ده مگر بيا دې هم زه ازاد پرې ایښی یم.
 زما دوستان ما ځکه يوازې نه پرېږدي چې زه دوی هېر نه کړم.
 ډېرې ورځې وشوې مگر مایو ځل هم ته پخپلو سترگو و نه لیدې.
 که څه هم ماستا نمانځه په ځای نکره او پخپل زړه کښې مې تاته مناسب ځای جوړنه کړی شو مگر بيا هم ستا مینه ته
 انتظار لري.

شاعر او پرښته

شاعر: داسمان پرښتې! که زما دسترگو يوه اوبښکه او زما د شونډو يوه بوسه ستا لپاره کافي وي زه دا دواړه له تانه نه
 درېغوم.
 دا ددې لپاره چې که ته بېرته اسمان ته وځېږې چې زما د عشق یادگار درسره وي مکرله مانه دا امیدمه کوه چې زه د
 هیلې او اسرې لپاره يا د افتخار اوسعادت لپاره حتی چې درنځ او غم لپاره کومه نغمه سازه کړم.
 زه غواړم چې خپله ژبه غلې وساتم او د زړه خبرې واوړم.
 پرښته: شاعره! دا څه وایې؟ زه خو دخزان سیلی. نه یم چې اوبښکې خپله غذاو گڼم اودغه دغم اولاد داوبو څاڅکی
 وبولم.
 هغه بوسه چې ته بې ستا بې له تانه نه غواړم ځکه چې د بوسې درکولو لپاره زه تاته راغلي یم او غواړم چې ستا دو جود
 له کښت نه بيا حاصله گپاه لري کړم چې هغه دستې او تنبلې بوتی دی او د زړه غم نه دی.
 ستاغم يوازې په خدای پورې تعلق لري.
 که ستا غم هرڅومره زیات وي ته د خپل زړه دغه مقدس زخم همدغسې پرېږده. پتی او ملهم پرې هېڅکله مه ږده.
 ځکه چې دبشر دلو يوالي لپاره لوی لوی غمونه په کاردي اوبل هېڅ شی بې دغومره نشي لویولی.
 شاعره! ته دا گومان مه کوه چې دغم دښکلا ادارک ته خاموشي ضرورده ځکه چې له ټولو نه ښکلې نغمه هماغه ده
 چې ډېره نا امیدي په کښې وي.
 دزرو شاعرانو جاويدانه اوازونه زما په یاد دي چې بوده او تنسته بې له اوبښگو او اهوڼو څخه اوبدلې ده.
 ماهيخور مرغه سترې اوستومانه دمانام په تياره کښې خپل ځنگله او ځالي ته راشي او خپل بچي وري ووينې چې
 دساحل له څنډې ورته رامنډې ووهي او خولې بې د طعمې لپاره وازې نیولې وي نو دی په يوه لويه تېره کښېني
 اواسمان ته په ډېر حسرت گوري.

دی پوهېري چې بيهوده بې ديباحصله ساحل او خاموش درياب په سر باندې دطعمې لپاره پرواز کړی او هېڅ بې نه دي موندلي.

سره له دې بياهم دی تش لاس نه دی راغلی او خپل خونين زړه ورسره شته چې خپلو بچپوته بې اخرينه طعمه کړي. دامرغه غلی او آرام په گټه پريوزي او خپل څيرې ځيگر خپلو ورو بچيانو ته وړاندې کوي په دغه وخت کې بې له څنگه وينې بهري او دی دمينې په ميوست په ځمکه پريوزي.

په دې فدا کاري کې کله دتدريجې مرگ له شکنجې لاندې ستړی شي او ويره ورته پيداشي چې دژوند اخري رمق له لاسه ورنه کړي نو ځکه نيم ژواندی راپورته شي او خپل وزرونه وځنډې په دغه وخت کې چې دشيپې وروستی شومه وي دوداع يو داسې مرگانی فریاد له زړه راو باسي چې دريايي مرغان له ساحله تبتي او هغه مسافر چې دسيند په غاړه تېرېري له وحشته رېردي او خدای ته ځان سپاري.

شاعره! ته په دې پوه شه چې دټولو حقيقي شاعرانو سرنوشت همدغه دی چې دماهيخور مرغه په شان دخپل زړه دوينو دسترخان خپور کړي او خلک په دغه دسترخان ميلمانه او خوشحاله کړي.

کله چې شاعران له خاورو شوو اسرو، له رنځونو او غمونو، له عشق او نا اميدۍ نه حکايت کوي ددوی خبرې که هرڅومره بڼکلې وي بيا هم له زرونو نه غم نه وړي.

د شاعر خبره لکه تيره توره داسې ده چې په هوا کې حرکت کوي او يوه ځلانده حلقه تشکيلوي مگر په څوکه کې بې هميشه دوينو څا څکي لیده شي.

"الفرد دوموسه"

غم او خوشحالي

خوشحالي هغه غم دی چې پلوي له مخه لرې شوی دی.

هغه چينه چې ستاسې خوښۍ او خوشحالی ترېنه راخوټېري په حقيقت کې ستاسوله اوبڼکونه ډکه ده. هر څومره چې دغم شوکاري ستاسو د وجود لوبڼۍ وگروي او ژور ځای په کې جوړ کړي هغومره په کې دخوشحالی لپاره ډېر ځای پيدا کېږي.

اياستاسو دغه کنډول چې له شرابونه ډک دی دکلال په داش کې په اور باندې نه و ايني؟

آيا دغه د دروی شپيلۍ چې په اوازې ستاسې روح خوشحالېري په تيره تيغ غوڅه شوې او جوړه شوې نه ده؟

کله چې پخپل زړه کې خوشحالي وينئ که خپل زړه وگورئ دا به درته څرگنده شي چې هماغه څيز چې تاسو بې غمجن کړي ياست تاسې خوشحاله کوي.

کله چې ستاسو په زړه کې غم پيداشي که پخپل زړه کې سترگې وغړوئ په دې به پوه شئ چې د هماغه شي لپاره اوبڼکې تويوئ چې تاسې بې خوشحاله کړي ياست.

ځينې خوشحالي لويه گڼي او غم وروکې، ځينې غم لوی گڼي او خوشحالی ته په کمه سترگه کوري، زه وایم دواړه يوله بله بيل نه دي او دواړه يو ځای راځي کله يوله تاسوسره مخامخ کېښي هغه بل ستاسو په بستر کې ويده وي.

تاسې لکه دترازو شاهين دغم او خوشحالی تر مينځ واقع ياست کله چې دتلې پلې تشې وي تاسو غلي ياست.

کله چې زرگر په تاسو باندې خپل زرتلي نو دغم يا خوشحالی پله درنېري او سپکېري.

"خليل جبران"

پارلمان

پارلمان د دولت زره دی او د حکومت مثال لري چې په ټولو غړو بې فرمان چلېږي. که دماغ له کاره ولوېږي سړی ژوند کولی شي لکه لیونیان او احمقان چې ژوندي دي. مگر که زره کارو نه کړی شي ژوند ختمېږي.

" روسو "

ژوند

د اومه وایه چې ژوند یو دایمي بزم دی ځکه چې دا خبره احمقان کوي. د اومه مه وایه چې ژوند تل تر تله مصیبت دی ځکه دا د بې زره او ضعیفو خلکو خبره ده. لکه چې د ونوشنې څانګې په پسرلي کې له خوشحالی زېږېدي خنده! لکه چې د سیند موجونه په لویو کټولکېږي او فریاد کوي ژاړه! د جهان ټول خوندونه وځکه او ټول دردونه وزغمه بیا ووايه هرڅه چې دي ډېر دي مگر له خوب او خیال سره شباهت لري.

" پادیا ماننتوبولس "

قوت او جرئت

د سیند په اوبو کې مخ پورته تک قوت او جرئت غواړي او داوبو له جریان سره موافق تک مړه کبان هم کولی شي.

" اسما یلنر "

تاریخ

هنه چاته لوی او واړه څه فرق نه لري چې هرڅه ده پیدا کړي دي او د ټولو خالق دی. هرچېرته چې هنه شته هرڅه شته او هېڅ ځای نشته چې هنه په کې نشته. زه له دومره کوچنیو سره چې هېڅ نه يم هرڅه یمه. ځکه چې د ځمکې، دستور او د شمسي کال اولادیم. زه له هنې خاورې پیدایم چې د قیصر لاس، د افلاطون ماغزه، د مسیح زره او د شکسپیر نبوغ بې په ذراتو کې دی.

" امرسن "

لور ه پایه

په دغه جهان کې د هرچا د لوړیدو لپاره یوه پله او پایه په کار ده چې هنه درد او الم دی.

" اناتول فرانس "

بدبختي

بدبختي ده چې عقل او پوهه تربيه كوي.
" هوگو "

عقل

كه غواړې چې د عقل په زيان او ضرر پوه شې دا ومنې چې عقل هغه قوتونه په سړي كښې وژني چې ژوند پرې ولاړ دی.

ژوندون په عقل او اراده ولاړ دی.

غوښتنه او اراده د هر پيشرفت اصل او اساس دی.

خومره چې عقل زياتېږي هغومره اراده ضعيغه کېږي.

كه انسان په هرڅه پوه شې يقين وكړه چې بيا به هېڅ نه غواړي او هېڅ ارزو به ورسره نه وي يعنې اراده به نه لري. عمل له ارادې څخه پيدا کېږي او اراده له ارزو څخه.

دا دواړه له هغه شي سره نه يوځای کېږي چې د حكيمانو او فيلسوفانو په برخه رسيدلي دي يعنې تردد او تامل. زه ډېرې پوهې له ژوند څخه عاجز كړي يم.

ناپليون، سزار او ددوی امثال هغه كسان نه وو چې ډېر فكر كوي حكه يې هغه څه وكړی شو چې زړه يې غوښتل. " اناتول فرانس "

ترقي او تكامل

زه په دې عقیده يم چې د بشر تكامل به ډېر ځنډ انجام مومي.

ددنيا سیر ډېر بطني دی د بشر نبوغ په تقلید كښې دی او د ابتكار خونده يې نشته.

لكه چې په فزيك كښې دثقل قانون موجود دی چې زموږ تعلق د ځمكې له زړې كړې سره ساتي په روان شناسۍ كښې هم دغه قانون وجود لري او زموږ دلچسپي له زاړه جهان سره ټينگوي.

گوټي هم ويلي دي چې خلق لا داصلي گناه د اتمې برخي په اختراع نه دي بريالي شوي.

" اناتول فرانس "

دژوند ضروري شرط

ناپوهي يوازې دنيكبختۍ لازمي شرط نه دی، دژوند ضروري شرط هم دی.

كه مور په هر څه پوه شو يوساعت هم دژوند تحمل نشو كولی.

هغه احساسات چې ژوند مور ته ښه ښكاره كوي يا ژوند راته د تحمل وړښيي له دروغو څخه زېږي او په مو هوماتو باندي تغذيه كېږي.

" اناتول فرانس "

علم او اخلاق

له علم څخه د یوې اخلاقي نتیجې امید لرل ډېره لویه اشتباه ده. درې سوه کاله پخوا خلک په دې عقیده وو، چې ځمکه دخلقت او پیداکیدو مرکز دی. او نن مور پوهیږو چې د لمړیو ه منجمده ټوټه ده. اوس پوهیږو چې دستورو په سطحه کېنې څه کارونه سوځي. په دی هم پوه شوي یو چې دغه جهان چې مور په کېنې د گرد او غبار یوې ذرې غوندي یو تل د جوړولو او وړانو لوبه حال کېنې دی. مور ته دامعلومه شوه چې پرله پسې ځینې ستوري پیداکېږي او ځینې له مینځه ځي. مگر دغو خارق العاده اکتشافاتو زمور په اخلاقو کېنې څه تغیر رانووست. ایا نن میندې له خپلو بچیانو سره له پخوانه زیاته مینه لري؟ یا دغه مینه له پخوانه کمه شوي ده؟ ایا اوس د ښکلا په احساس کېنې له پخوا نه څه زیادت یا نقصان راغلی دی؟ ایا نن د زړورو قهرمانو په زړه کېنې له پخوا نه څه فرق لیدل کېږي؟ ځمکه لویه وي او که کوچنۍ وي د بشر په حال کېنې څه تغیر نه راولي، زمکه لویه ده په دې شرط چې غم او رنج په کېنې وي او عشق موجود وي. غم او عشق د غیر فاني ښکلا جاویداني مرکزونه دي. غم داسې نعمت دی چې قیمت نه لري. هغه ښېکني چې په ځان کېنې وینو او هغه څه چې ژوند زمور په نظر کېنې ښه ښکاره کوي د همدې لوی نعمت اغیزه ده. زمونږ ترحم، شجاعت شهامت، او نور ټول فضایل او ملکات د همدغه شي مرهون دي. اخلاق طبیعتاً په احساساتو باندې تکیه لري اوبس.

" انا تول افرانس "

فکر او احساسات

تاسې وایاست چې د ټولو مصیبتونو اوبد بختیو علت زمور فکر دی، که غواړئ چې د فکر په نحوست قایل شئ باید په قدرت او عظمت کېنې یې ډېره مبالغه وکړئ مگر په دې خبره باید پوه شئ چې فکر په احساساتو او غرایزو باندې ډېر لږ تسلط لري. هغه خلک چې د فکر له تاثیر لاندې ډېر زیات راغلي دي هغوی هم د نورو په شان متکبر شهواني اوبخیلان دي. چېرته چې تمدن ډېر وړاندې تللی هلته هم هغه کارونه ډېر لږ دي چې په فلسفي اصولو اجرا کېږي. مور د غرایزو او احساساتو په مقابل کېنې دومره ضعیف او ذلیل یو چې زه هېڅکله یو داسې شعوري حالت ته نشم قایلیدلی چې له طبیعي حالت سره مخالف وي.

" انا تول فرانس "

تمسخر او ترحم

هرڅومره چې د انسان په ژوندانه کېنې ډېر فکر کوم هغو مړه راسره داعقیده ټینګېږي چې باید د بنیاد د اعمالو شاهد او قاضي تمسخر او ترحم وي.

دادوه ښه مشاوران یو پخپله خدا ژوند زموږ په نظر کېنې محبوب کوي او بل پخپله ژړا ژوند راته مقدس ښکاره کوي. هغه تمسخر چې زه یې لرم یې رحمه نه دی، په عشق او ښکلا باندې ملنډې نه وهي، بلکه ډېر ملایم او نیکو کار دی. د ده په خدا قهر سپړي او مورته دانبيې چې باید د اشارو او احمقانو په مقابل کېنې له تمسخر نه کارواخلو. که دا حس له مور سره نه وي نو زموږ په زړه کېنې هر کوره نفرت پیدا کېږي.

"اناتول فرانس"

د خلکو انتظار

خلک هر وخت په اجتماعي چارو کېنې ډېرو لویو تغیراتو ته انتظار لري.

دا هغه دایمي اشتباه ده چې دغیب ویلو له روح نه یې نشات کړی دی.

زه دا منم چې ژوند په رښتیا یې ثباته دی او ژوندي شيان تل تغیر کوي مګر داتغیر محسوس نه دی.

د دنیا هره ترقی ډېره ځنډنې او منظمه ده.

ناڅاپي اوسریع تغیرات هېڅکله نه دي پیداشوي اونشي پیداکیدای. ټول اقتصادي تحولات دطبیعي قواؤ په رحیمانه ځنډ انجام مومي.

دا خبره زموږ له احساساتو سره مخالفه وي او که موافقه مګر یو منلی حقیقت دی چې هرڅه هماغه شان دي چې پخوا و.

زموږ اجتماعي وضع د هماغه اوضاعو او کیفیتو نتیجه ده چې دمخه موجود ولکه چې علت اوسبب هغو احوالو ته ویل کېږي چې وروسته تردې به موجودشي.

دا تسلسل تردېر ه وخته دیوه حال ثبات ساتي او په ژوند کېنې نظم او ارامتیا پیداکوي.

دا خبره رښتیا ده چې دغه حال نه هغه ارواګانې خوشالوي چې دنورو شيانو ډېره تنده ورسره ده او نه په هغو زړونو کېنې خوښي اچوي چې شفقت په کېنې نشته. مګر د جهان نظم همدغه تقاضا لري او مور باید تن ورته کښېږدو.

مور باید پخپل زړه کېنې یو څه حرارت او له ځان سره څه اشتباهات ولرو مګر آنې او عجیب وغریب موفقیتونه ونه غواړو او دمعجزې انتظارو نه لرو.

"اناتول فرانس"

"خطرناک"

مور ته هغه کسان خطرناک ښکاري چې روحیه یې زموږ له روحیې نه مخالفه وي.

هغه چې زموږ خوښونه په کېنې نشته مور ورته بد اخلاقه وایو.

څوک چې زموږ په اشتباهاتو مبتلا نه وي مور ته شکاک معلومېږي او دا فکر نه کوو چې هغوی به په نورو شبهاتو مبتلا وي.

"اناتول فرانس"

د ژوندانه مخ اوخت

ژوند لکه د زربفتو توکی مخ اوخت لري. هغه ښکلا چې په مخ کې شته په خټ کې نشته. مگر د ټوټې اوبدانه (بافت) له مخ نه په خټ کې ښه لیدل کېږي.
" شوپنهاور "

لیوتوب او حماقت

زه باور لرم چې بشر په هر وخت او په هر ځای کې د خپل مصرف لپاره د جنون او حماقت کافي ذخیره لري. دا سرمایه هرڅنګه چې وي به حاصله نه ده. کله چې کورم چې یوه پخوانۍ اشتباه ورکه شوه به له دېنه چې په دغه کار خوشحاله شم د بلې اشتباه په باب کې فکر کوم چې د زړې اشتباه ځای نیسي. زه په ډېر تشویش له ځانه پوښتنه کوم چې ایا دغه نوې اشتباه به له زړې نه ډېره خطرناک نه وي؟ که ښه فکر وکړو زاره او هام او زاره خرافات له نوونه لږ زیان لري ځکه چې هغه د زمانې په مرور صیقل شویږي او ضرر به کم شوی دی.
" انا تول فرانس "

په ځان باور

هر څوک چې په ځان باندې اطمینان او باور لري خلک د هغه ملګري کېږي. په ځان باور یو داسې صفت دی چې د هر چا خوښېږي. خلک له قطعي او یقیني مطالبو سره مینه لري نه له دلایلو سره. دلیل او برهان د وګړو اندیښنه او پریشاني زیاتوي. اوس ساده ګې خوښوي او په ساده خبرو پوهېږي. خلکو ته باید څنګه او څه راز و نه وایو بلکه هو یا نه ورته ووايو اوبس.
" انا تول فرانس "

تعصب

تعصب او عدم اغماض په هر عصر کې شته. هرڅه چې زموږ خوښ وي زموږ په نظر کې لور معلومېږي او نمانځه به کوو. که څوک موږ ته زموږ د بتانو عیب ښکاره کړي خو ابدی کېږو. خلک په مشکله دېته حاضرېږي چې دخپلو عقایدو په منشا او منبع کې لږ غوندې ایراد قبول کړي. که چا پخپلو اصولو او معتقداتو کې غوراو فکر کولی هېڅکله به نه وو معتقد شوي.

" انا تول فرانس "

حان وپېژنه

دا خبره چې حان وپېژنه ديوناني فلسفې له حماقتونو څخه يو لوی حماقت دی. مور به هڅکله نه حان وپېژنو او نه نور. ټول مشکلات په همدغه حای کښې دي او په همدغې موضوع پورې ارتباط لري. د دنیا جوړول دومره گران کار نه دی لکه پېژندل بې چې گران کار دی. بسایې چې بشري نبوغ يوه ورځ يو نوی دنیا جوړه کړی شي مگر دا توفیق به هېڅکله ونه مومي چې پرې پوه هم شي. دبشر په پوهه او نبوغ باندې دا ډېره لويه تعدي ده چې د حقيقت په لټون کښې په کار ولوبېږي. څه شی چې له پوهې نه په کښې استفاده کېږي د اشياؤ لږ غوندې حقيقت پېژندل او ترېنه خوند اخستل دي.

" انا تول فرانس "

شخصیت

مور غواړو چې خپل شخصیت له حان سره هغه بل جهان ته هم یوسو له مورسره دا عقیده موجوده ده چې که څوک حان هلته ونه پېژني هرسعادت چې د ده په برخه وي په ده پورې به څه ربط نه لري، بلکه دبل چا مال به وي. له دېنه غافل یو چې زموږ شخصیت دلته په دغه جهان کښې هم محفوظ نه دی او په ژوندانه کښې څو څو ځله یو راز اوبل راز کېږي. زه چې اوس له اتیا کالونه اوبستی یم له هغه شل کلن، (موريس میتلینک) سره هېڅ شبا هت نه لرم بلکه هغه هېڅ نه پېژنم.

همدارنگه له هغه لس کلن هلک سره هم مشابه نه یم چې یوه شیبه هم په حای نه و ناست او تل په لوبه مشغول و. ما ته اوس هغه پردی اوبیگانه معلومېږي.

هرکله چې په دې نړۍ کښې زموږ شخصیت بدلېږي نو بیاولې دا انتظار لرو چې هغه بل جهان ته به بې له حان سره ورو.

" مترلینک "

بقاء

پسونه د طبیعت د سختیو په مقابل کښې مقاومت نشي کولی. که انسان دغه نوع د خپل خوراک لپاره نه وای ساتلی اوس به بې نسل ورک و. مگر اوس چې دغه حیوان په دنیا کښې ژوندی پاته دی څه سعادت بې په برخه نه دی ځکه چې دوژلو او خورلو لپاره بې ساتلی دی.

هر حیوان او هر یو بوتي چې دلته وینئ، سرنوشت بې همدغه دی. کاني او معدنیات هم دغه راز دي مگر زموږ عمر دومره نه دی چې د دوی تغیر ووینو او په بدبختۍ بې پوه شو.

" مترلینک "

کب

هغه کب چې یوازې ژوند کوي او هغه کبان چې په یوه حای کښې گډ ژوند کوي په یوه اندازه پوهه لري مگر سره له دې ډېر کبان شته چې یوازې یوازې نه اوسېږي.

مور نه پوهېرو چې ددوی د اجتماع سبب څه شی دی؟
بنايي چې دوی به د ځینو ځناورو او بلاکانو له ډاره او د ځان ساتلو لپاره یو ځای شوي وي مگر همدغه کې ژوند او یو ځای اوسیدل ددې سبب وگرځیده چې انسان یې ژر ښکار کړي.

" مترلینک "

هغه چې دنیا ته رانغله

په ملیاردونو نطفې ضایع کېږي او په دې باب کېنې تاسې ډېرافراط کوئ.
ستاسو ښځې ډېرې لږې نطفې قبلوي چې هغه په انسانانو بدلېږي. هغه نطفې چې ضایع کېږي او څه تربنه نه جوړېږي ستاسو دخوابدۍ اوڅپکان موجب نه ګرځي.

تاسو ته معلومه ده چې دغه په سلهاؤ زرو ملیاردونو نطفې چې په هره پېړۍ یا نیمه پېړۍ کېنې له دې جهانه ځي او هېڅ تربنه نه جوړېږي دانسانیت توان په کېنې شته او بالقوه انسانان ورته ویلي شو. مگر دوی ته هغه چانس نه پیدا کېږي چې مور غوندې انسانان شي. لکه چې مور ته هغه چانس په لاس نه راځي چې دمشتري کره رانه جوړه شي او هغومره عمرو لرو.

آیادغه بالقوه انسانان د فکري اومعنوي ژوند خاوندان وو او که نه؟ که نه وو نو څنگه ورته بالقوه انسانان ویلي شو؟
اوس چې دوی مړه شو او مور غوندې نشو آیا د دنیا په اوضاعو کېنې څه تغیر راغی؟ ایا ددوی ځای تش پاته شو او هغه کار چې باید دوی سرته رسولی وای سرته ونه رسیده؟

" مترلینک "

څنگه به یو؟

مور غواړو چې په هغه بل عالم کېنې هم خپل ځان وپېژنو او پوه شو چې ته ((اسمیت)) یې اوزه ((موریس)) یم مگر دانه ده معلومه چې هلته به خپل کوم شخصیت غوره کوو؟
آیا ته به داغواړې چې دغه اوسنی شخصیت درسره وي که دزلمیتوب یا دکوچنیتوب ددورې شخصیت.
مور ته دا هم نه ده معلومه چې زمور دبدو کارونو سزابه زمور کوم شخصیت ویني؟ هغه به دغه موریس وي چې اوس له اتیا کالو نه اوبستی دی که هغه شل کلن موریس به وي چې بېل شخصیت یې درلود.
په رښتیا چې مور تراوسه نه یو پوه شوي چې په څه صورت به د خدای حضور ته وړاندې کېږو، سپین رېږي به یو که ځوانان اوکه ماشومان؟

" مترلینک "

ستاسو فکر

ستاسې فکر چې هر څه وي تاسو هماغه یاست.
هېڅ امکان نه لري چې څوک له خپل فکره لوی شي یا د خپل فکره حدودو څخه تجاوز وکړي.

" مترلینک "

که طبابت ترقي وکړي

بنايي چې يوه ورځ طبابت دومره ترقي وکړي چې طبيبان دسړي زړه، سړي او نور زاړه له کاره وتلي شيان بدل کړي او دسر په کوپړۍ کېنې هم نورماغزه واچوي.

هرکله چې زاړه ماغزه بدل شي نو طبعاً دغه حافظه هم نه پاته کېږي چې دتېر ژوند پوهه او معلومات، کينه اومينه يانور خاطرات په کېنې ساتلي دي. چې دا حافظه لاړه شي هغه شخصيت هم درومي چې له دغې حافظې سره ټينگ تعلق لري.

په دغه صورت کېنې بيا څوک خپل ځان نشي پېژندلی او په دې نه پوهېږي چې زه څوک يم؟ يعنې دده او ديوه مړي ترمنځ به څه فرق نه وي مگر خيره او تنه به بې په کوڅو اوبازاروکېنې حرکت کوي.

دازيان چې دمغزو له بدلون څخه سړي ته رسېږي دمرگ او مړينې له زيانه کم نه دی. دغه جسد چې وروسته تردې دلته اوهلته ګرځي هغه پخوانۍ سړی نه دی بل څوک دی. هرتندر چې په ده پريوزي په هغه پخواني شخص پورې څه تعلق نه لري بلکه په يوه بل نا اشناسې پورې ربط پيدا کوي.

" مترلينگ "

څه غواړئ؟

که پاک خداى له تاسو نه پوښتنه وکړي چې څه غواړئ؟

تاسو به په ځواب کېنې څه وواياست؟

آيا داسې ژوند به وغواړئ چې تل تر تله وي او هېڅ زړښت او هېڅ راز بدبختي هېڅ تغير په کېنې نه وي. دغسې ژوند خوعيناً د هغه غټ کانې حال ته ورته دی چې په مليونو کاله په يوه ځای پروت وي او هېڅ تغير اوتحول په کېنې نه راځي.

زه يقين لرم چې که تاسې د جاويداني عمرپه حقيقت پوه شئ. هېڅکله به بې له خدايه ونه غواړئ.

جاويداني سعادت هم د جاويداني عمرپه شان دی په بل عبارت جاويداني بدبختي ده.

" مترلينگ "

پوه او ناپوه

دا چې پوه او ناپوه يو دبل په ژبه نه پوهېږي سبب بې دادی چې پوه په هغه شي بدلېږي چې دی پرې پوه شوی دی.

دی هغه څه نا پوه ته نشي ويلی چې دده په زړه کېنې ځای لري.

که تاسې يوه ورځ د جهان په اسرارو پوه شئ پخپله به هماغه اسرار شئ اوماته به د خپل زړه خبرې نشئ کولئ!

" مترلينگ "

ليونی

مانه وایي ته هم لیونی شوی بی لکه حینی فیلسوفان چې په اخر عمر کښې لیونیان کېږي او چتیاات وایي. بسایي چې زه لیونتوب قبول کړم ځکه چې تراوسه پورې لا د لیونتوب او هوسیارۍ ترمینځ عقلاني تفاوت نه دی موجود مگر تاسو چې هوسیاران یاست فکر وکړئ چې څه وایئ؟

" مترلینګ "

مرگ

که مرگ په دنیا کښې نه وای هېچابه د ژوندانه درانه بارته غاړه نه وای ایښی همدغه دمرگ ویره دده چې مور ژوند کوو او د دغه ډار په وجه تر زړښته پورې د ژوندانه پټۍ په اور ورو.

" مترلینګ "

روح

که له مانه پوښتنه وکړئ چې روح څه شی دی؟ زه تاسو ته څه ځواب نشم ویلی. مگر له تاسونه به پوښتنه وکړم چې جسم څه شی دی؟ هر کله که مور جسم یا ماده وپېژنو دروح په پېژندلو به هم بریالی شو مگر اوس چې یو هم نه پېژنو باید په دې باندې ځان خوشحاله کړو چې روح د جسم حرکت دی او جسم دروح شکل اوصورت دی.

" مترلینګ "

افلاطون

که د یونان افلاطون څه دپاسه دوه زره کاله پس مور ته راشي مور به کومه موضوع ده ته وړاندی کړو چې دده د توجه وړوي او دی څه قدرته حیران کړي؟ په اخلاقي، اجتماعي اوسياسي لحاظ که مور مړیتوب لغوه کړی دی خو څو ډوله بل راز غلامي پیدا شویده چې هغه ځای یې ډک کړیدی مور کوم نوی شی نه لرو چې هغه ته یې وړاندی کړو. زموږ سياسي، اجتماعي او اخلاقي دروغ د هغه لپاره کوم نوی مضمون نه دی او اوسنی سلوک هغه ته څه نویتوب نه لري.

په فزیک، شیمی، ژوند پېژندنه، طبات او جراحی کښې چې څه کشفیات شوي دي په اول کښې به دی په تعجب کښې واچوي مگر ددې لامله چې هغه ډېر موشکاف او ځیر کیدونکی دی ډېر ژر به پوه شي چې زموږ کشفیاتو دروح لپاره کومه نوې غذانه ده پیدا کړی او د اسرارو له مخې پرده نه ده پورته شوې.

خه شی چې د هغه پوره توجه ځان ته راگرځولی شي هغه بې سیمه موجونه دي چې په یوه شیبه کښې هر ځای ته غږ رسوي، ممکنه ده چې دغه شی د ده ارتباط له هغو اسرارو سره پیدا کړي چې په مبهم ډول بې پخپلو کتابونو کښې ورته اشاره کړېده.

په هر حال کوم دتوجه ورشی چې په دوه زره کالو کښې مور کشف کړیدی همدغه دی چې دعلت په ادراک بې لانه یو موفق شوي او دانه ده معلومه چې دوه زره کاله وروسته به دتوجه ور خه شی کشف کړو.

" مترلینک "

زمونږ پوهه

مور د فولادو په یوه تړلې خونه کښې ژوند کوو چې دوه وړوکي سوري لري او بس. له یوه سوري نه لږ غوندې رڼا راځي او له بل نه لږ غوندې او از رانوزي. مورله همدغو دوو سوریو څخه د جهان او ضاع معلوموو او همدغه وجه ده چې بې له رڼا او بې له غږه په نور خه نه پوهیږو.

" مترلینک "

بدې خبرې

بدې او ناوړه خبرې چې زیان او ضرر لري ډېرې ژر خپرېږي ښې او حسايې خبرې چې فايده په کښې وي ژر نه خپرېږي.

هوا! بدې او ناکاره خبرې لکه تلونکې او خپرونکې ناروغي له یوه نه بل اوله بل نه بل ته ځي. ښې خبرې لکه صحت او روغتیا له یوه نه بل ته نه درومي.

" مترلینک "

انسانی سلوک

انسان باید هغه مینه چې له نورو سره بې کوي له ډېر لوړ ځایه واخلي او په ډېر لوړ همت له نورو سره وچلېږي. ترڅو چې ممکنه ده چې خلکو ته د عشق په نظرو کوري نه ښايي چې د خپل ترحم او شفقت سیوری په چا باندې وغورځوي.

تر څو چې د عدالت له مخې چاته څه ورکولی شي نه ښايي چې د احسان له مخې چاته څه وبخښي. ترڅو چې د چا احترام کولی شي نه ښايي چې د هغه دلجووي او دلداري وکړي.

" مترلینک "

انسانی کمال

هغه لوی کمال چې دتحول او تکامل په لاره کښې د ژوندیو شیانو په برخه رسیدلی دی قلبی عواطف دي چې په انسان کښې لید شي. که څوک غواړي چې له حیواناتو نه لري وي باید دغه عوطف چې رحم، مروت، کرم، شجاعت او نوعه پرستي ده په ځان کښې وروزي.

" داروین "

د فکر روزنه

خه شی دی چې په بشر کې ژورفکرونه روزي؟
علم او پوهه نه ده، کارنه دی، د عواطفو او احساساتو هیجان هم نه دی یوازې رنځ او مشقت دی چې دانسان په فکر کې ژوروالی پیدا کوي او بنایي چې د همدې له امله په دنیا کې غمونه او رنځونه ډېر شوي وي.
"هیز"

بنکلیتوب

کله چې بنکلیتوب د دعوی لپاره راولاړ شي دهر ناطق ژبه کلي کېږي.
"شکسپیر"

بنایست

بنایست هغه میلمه دی چې په هر کور کې قدر او عزت لري.
"کوټه"

سیاست مدار

که یو سیاستمدار جنایت وکړي بنایي چې عفو شي مگر که د خبط مرتکب شي نو د عفوې ورنه دی.
"بیسمارک"

غولول

ټول تریوه وخته غولېږي ځینې د همیشه لپاره هم غولولی شي مگر ټول د همیشه لپاره نه غولېږي.
"ابراهام لینکلن"

فکر په شعر کې

فکر باید په شعر کې داسې پټ وي لکه غذایی خاصیت چې په میوه کې پټ دی. میوه هم غذا ده مگر لذیذه چې د خورلو په وخت کې بې له لذته د بل شي احساس نه کوو. خوبدن ترېنه غذایی ماده اخلي او دغه غیر محسوسه غذا په لذت کې پټه ده
"پل والري"

بدبختي او شعر

دبدې ورځې خاوندان د مصيبت اوناكامي په وخت كښې شعرته مخه كوي او څه چې دوى له رنځ اوغم نه زده كړى وي په اشعارو كښې يې نوروته وړاندې كوي.

" شللى "

عشق او سعادت

هغه څوك ډېر نيكبخت دى چې خداى ورته داسې زړه وركړى دى چې د عشق او سوزو گداز لايق دى. چا چې د عالم اوضاع او د انسان زړه د عشق په دوه مخيزه هنداره كښې نه دى ليدلى هغه هېڅ حقيقت نه دى ليدلى او په هېڅ نه دى پوه شوى.

" هوگو "

پوهه او عشق

پوهه د عقل په غېر كښې پرورش نه مومي بلكه د عشق په لمن كښې وده كوي د پوهې نيالكي بايد د عشق په گلدان كښې وكړل شي او د احساساتو په او بو ايبارى شي.

" مترلينگ "

ښوونځى

د علم او پوهې هرښوونځى چې پرانيستل كېږي د زندان دروازه تړل كېږي.

" هوگو "

د فكر پانگه

د فكاو پوهې ټوله پانگه بايد يوه روحي او اخلاقي عظمت ته تسليم شي.

" مترلينگ "

معرفت

معرفت هغه شى دى چې وروسته د هر څه له لوستلو او د هر څه له هېرولو نه په دماغ كښې پاته كېږي.

" ادوارد هريو "

علم او علما

علم له خطا څخه خلاص دی مگر علما تل په خطا کېږي وي.

"اناتول فرانس"

حُان نبودل

يا حُان هغسې وښيه چې بې يا هغه شان اوسه چې حُان ښيي!

«بايزيد بسطامي»

دښه کار علت

که زموږ د ښوکارونو علت اوسبب څرگندشي ډېر کسان به پخپلو ښوکارو نو څر او خجل شي.

«ريواردل»

تاج او قلم

تر څو چه د ادب قلم زما په لاس کېږي دی هېڅکله به ونه وایم چې ولې مې شاهي تاج په سر باندې نشته.

"ولتر"

مطبوعات او تاريخ

مطبوعات د اوسني تاريخ اساس او بنياد دی. موږ بايد خپل تاريخ مشوش نه کړو. څوک چې دمطبوعاتو ازادي محدودوي د وطن اوملت تاريخ ته زيان رسوي.

"پوانکاره"

حکومت او روزنامه

که له مانه پوښتنه وکړئ چې په وطن کېږي بې روزنامې حکومت وي که بې حکومته روزنامه؟ زه به هر گوره دوهمه خبره غوره کړم

"جفرسن"

دُخَانِ سَعَادَات

که یوازې خپل سعادت وغواړو څه کرانه خبره نه ده مگر مور غواړو چې له نورو نه زیات مسعود شو او دا کار ډېر مشکل دی ځکه چې نور هغو مه مسعود نه دي لکه چې مور یې تصور کوو.

"ننسکوی"

حُانِ مَسْعُودِ کُنْهِل

یوازې دا کافي نه دی چې سعادت خاوندان شو بلکه په دې پوهېدل په کاردی چې مور د سعادت خاوندان یو.

"مترلینک"

اجبار او اختیار

خومره چې د وجود مرتبه او درجه لوړېږي هغومره اجبار کمېږي او اختیار زیاتېږي. همدغه سبب دی چې د کانيې مجبوریته له بوتې او نیالکې نه زیات دی او حیوانات له نباتاتو نه هم زیات اختیار لري. انسان بیاله حیوان څخه هم پورته دی او ډېر اختیار لري.

“بوترو“

عقل او زړه

عقل د زړه په خوښه کار کوي او زړه ته گوري. هغه څه چې زړه یې نه غواړي عقل په کسې لاره نشي پیدا کولای. یعنې زړه په سرباندي حکومت کوي او سر په زړه حاکمیت نه لري.

"شوپنهور"

کینه او مینه

کینه او مینه د نفسي احوالو او کیفیاتو له اختلافه پیدا کېږي او په عقل پورې څه اړه نه لري.

"شوپنهور"

احتمالي مصیبت

هر څه پخوا له وخته په نظر کېنې نیول او لرې کتل ښه کاردی مگر د سبا ورځې په احتمالي مصیبت نن غمجن کیدل ښه کار نه دی.

له دېنه چې په هوا کېنې ځانته زندان جوړوو ولې یوښه قصر نه جوړوو.

((...))

لياقت لرل

لياقت لرل او كوم خای ته نه رسيدل له بي لياقته رسيدلو نه ښه وي.

((...))

شهامت

که بتان مات کړي کوم سترکار دي نه دی کړی.
حقيقي شهامت دادی چې پخپل ځان کښې دبت پرستی خوی ورک کړي.

((نیچې))

لوی خلک

لوی خلک لکه سیندونه خپل هدف ته بي لارې درومي او ددوی شهامت همدغه دی چې له گرانو او پرېږچه لارو څخه نه ډارېږي.

" نیچې "

اجتماع

په اجتماع کښې دا خل شه! ځکه چې په جمعیت کښې سړی صیقل کېږي او ټینګېږي.
یوازیتوب سړی ملایم کوي او فاسدوی ېې.

" نیچې "

د جنگ اساس

دغلیم غولول د جنگ اساس دی ځکه زما هغه پته زغره چې ما اغوستې ده د کیدر پوټکی دی.

" نیچې "

نجیبه غریزه

هغه غریزه چې له ټولو غرایزو نه نجیبه ده نجابت ېې په ډېر احتیاط زیاتوه یعنې په هر کیلو محبت چې له نورو سره ېې لري یوگرام نفرت له ځان سره زیات کړه.

" نیچې "

شهرت او شرافت

که په افتخار او شهرت پسې گرځې نو زما پند مه هېروه! هغه دا چې له شرافت نه لاس واخله!

" نیچه "

هدیه قبول

زه د هغه چاله خوشبختی نه خبر نه یم چې دخلکو له لاسه هدیه قبولي. ځکه چې له ماسره داعقیده موجوده ده چې له هدېې قبولونه غالبه ده.

" نیچه "

هیرول

هرڅه هېرکړه هرڅه هېرکړه هېرول ډېر لوی هنر دی!
هغه دروند بار چې له تاسره دی له ځانه وغورځوه.
که غواړې چې والوزې که ارزولرې چې له لورو او هسکو څو کوسره آشنا شي درانه اوسنکین شيان سیندته وغورځوه.
دغه دی سیند هله ژر شه خپل ځان سیند ته وغورځوه د هېرولو هنر ډېر لوی هنر دی.

" نیچه "

ځان غوښتنه

خود خواهي او ځان غوښتنه په مطلق ډول له ژوند سره موافقت نه کوي.
یوازې ځان غوښتل په حقیقت کې ځان محدود کول او له ځانه څه کمول دي.
که جود او فیض نه وي ژوند نشته.
په حقیقت کې بشپړه او کامله خود خواهي په پوره غیر خواهي کې پته ده او اخلاق هېڅکله انفرادي کېدلی شي.
" ژان ماری کویو "

مکررات

په دغو کې لیکنو کې چې علم او پوهه ډېره زیاته بڼې څه وینئ؟
سترګې وغړوئ او بڼه وگورئ چې غیر له مکرراتونه نور څه وینئ؟
ایا دا ټولې خبرې چې په یو قسم موضوعاتو کې اوری بې دسبک او انشا له تنوع او بې د شواهدو او مثالونو له رنگینۍ یا د چاپ له ښکلیتوبه نور څه لري؟

ددې خبرو حقيقي تائير، عمق او ارزښت همدغه دی چې په راز راز پيرايو کښې بيا بيا ويل کېږي او له يوې مخه په بل مخ اوري.

نو په دغه ظاهري ثروت کښې فقر او لوړه پټه ده او په دغه روژه کښې د مړښت احساس کېږي.

" بيکن "

نيکي

په سترگو کښې د ليدلو قوه يوازې نه ده کافي.

که زموږ سترگې بيا هم وي او په اشياو کښې رنگونه هم موجود وي بيا هم رڼا ته محتاج يو او په تورتم کښې څه نشو ليدلی.

همدغه رڼا ده چې د ليدلو قوه له اشياوو سره مربوطوي او ددې باعث ګرځي چې موږ څه ووينو.

لمر پخپله د ليدلو قوه نه ده د ليدو وسيله ده د همدغې وسيلې له برکته موږ د بينايي احساس کوو.

ته په دې پوه شه! چې لمر د نيکي ثمره ده او نيکي سره شبا هت لري. هماغه نسبت چې په ليدلي جهان کې بې د بينايي قوت له ليدلو شيانوسره لري د ادراک په جهان کې بې د فهم قوه هم له هغو شيانو سره لري چې د پوهېدلو وړ دي.

څنگه چې په تياره کې څه نه ليدل کېږي او سترگې رڼا ته اړې دي روح هم هغه څه نه ويني چې د حقيقت رڼا پرې نه وي پرېوتې. څه شی چې د معرفت ورشيان په حقيقت پورې مربوطوي او روح ته د پوهېدو استعداد ورکوي د نيکي تصور دی چې د علم قوه له لمر سره مشابه وګڼي مګر که لمر بې ګڼي نو لويه اشتباه کوي. همدارنگه د ادراک په عالم کې انسان حق لري چې علم او حقيقت د نيکي نظير وګڼي. مګر که عين نيکي بې ګڼي دا هم اشتباه ده ځکه چې د نيکي مقام له دېنه دېر پورته دی.

لمر ليدل شوو شيانو ته يوازې د ليدل کيدو قابليت نه بخښي بلکه په پيداېښت او نشو و نما کې بې هم تائير لري او غذا ورکوي. همدغه شان د پوهېدلو ورشيان له نيکي نه يوازې همدغه استفاده نه کوي چې د پوهېدلو وړ وګرځي بلکه په ماهيت او پيداېښت کې بې هم د خل لري.

" افلاطون "

د طبيعت قوانين

د طبيعت قوانين واجب او ضروري نه دی. د جهان اصل او اساس تغير او حرکت دی هرکله چې دغه تغير مکرر شي نوعادت وګرځي او د قانون نوم پيدا کړي.

د يوه خور اوبه په اول کښې يوه معينه مجر انلري او د خپل جريان په وسيله ځانته لاره او مجر اپيدا کوي وروسته بيا دغه مجرا داوبو دسير او حرکت قاعده او قانون بلل کېږي. دېر امکان لري چې دغه مجرا بدله شي او يوه بله مجرا ورته پيداشي. په همدغه لحاظ د طبيعت چارې د يوه معين او ضروري قانون تابع نشو ګنلی.

" بونرو "

انسانی تکلیف

ښه نیت او نیکه اراده د خیر اونیکی مېدا ده.

نیکه اراده اوبښه نیت دادی چې انسان خپل تکلیف وپېژني او پېروي بې وکړي.

تکلیف باید خاص دتکلیف لپاره په حای کړشي یعنی دگټې اوزبان لحاظ په کښې نه وي.

تکلیف هغه عمل دی چې د یوې کلي قاعدې متابعت لپاره وي او محض د قانون په احترام اجرا شي.

هغه څوک چې یوکار دقانون لپاره کوي او هغه چې کار بې له قانون سره موافق وي یو راز نه دي.

د دوهم سړي عمل ته مشروع ویلی شو مگر خیر او اخلاقي عمل ورته نشوویلی. ددې لپاره چې دیوه سړي کارا اخلاقي

ارزښت پیدا کړي یوازې دا کافي نه ده چې عمل بې له تکلیف سره موافق وي بلکه دا لازمه ده چې دتکلیف لپاره

وي.

ډېرامکان لري چې یوکارښه وي مگر اخلاقي نه وي لکه دیوه سوداگر صداقت او راستي چې دتجارتې منفعت او اعتبار

پخولو لپاره وي نه د تکلیف لپاره.

د ځان سانته له تکلیف سره موافق کاردی مگر ددې لامله چې طبیعت ورته میلان لري اخلاقي عمل ورته نشوویلی.

هغه څوک چې ډېر زړه سواندی وي او د رقت په وجه له چاسره احسان کوي ښه کوي مگر اخلاقي عمل نه اجراکوي

که همدغه سړی له خلقو نه جفا و ویني زړه به بې سخت شي او له احسانه به لاس واخلي. مگر که څوک له خلکونه جفا

کاني ویني او دتکلیف په حای کولو لپاره احسان کوي هغه یواخلاقي عمل اجراکوي.

" کانت "

ژوند

ژوند زما په نظر کښې غوښتل دي او هره غوښتنه له یوه احتیاج یا محرومیت څخه پیدا کښي یعنی له غم او درد څخه.

که دیوه سړي هره آرزو په اسانه اوسمدلاسه حاصله شي کسالت ورته پیدا کښي چې له رنځ او غم نه لوی مصیبت دی.

دانسان ژوند همیشه دغم او کسالت ترمینځ واقع دی.

سړی چې هرڅومره له غم څخه لرې شي هغومره کسالت ته نژدې شي. په هره اندازه چې مور له کسالت نه ځان

وساتو په هماغه اندازه له غم سره قرابت پیدا کوو.

دا دوه آفتونه یو دبل ضد دي که انسان له یوه څخه خلاص شي د بل په منگولو کښي لویږي.

څنگه چې غم او رنځ له احتیاج او محرومیت څخه پیدا کښي کسالت له راحت او رفاهیت څخه پیدا کښي.

هر چېرته خواران اوغریبان له احتیاج او محرومیت سره په جگره اخته دي او بډایان له کسالت سره په مجادله کښي

دي.

همدغه کسالت دی چې دعیش او راحت خاوندان بې په ښکار او قمار په افيونو اونورو نشو مشغول کړي او مجبور کړي

دي یابې ددوی مخه تزییناتو او تجمل ته گرځولې ده.

دانسان استعداد اوقوت دا غواړي چې احتیاج او محرومیت لرې کړي او د ژوند په جگره کښي په کارولو ږي. نوکله

چې احتیاج اومحرومیت له مینځه لاړشي او په دغه مبارزه کښي معطلې راشي دغه عاطل قوت پخپله یو موند پېتی

شي او انسان مجبور کاندې چې بیهوده بې صرف کړي او له کسالت څخه ځان وژغوري.

((کرلوس)) دېدایانو بدبختي داسې بیانوی:

«یو د دې لپاره چې له کسالت نه وتبتي خپله بڼایسته مانی پرېږدي او په تفریح پسې یوه خوا او بله خوامنډې وهي. بل په ډېره بېره له خپلې بڼې او اولادونو څخه چېرته لرې درومي مگر مقصد ته نه رسېږي او بېرته له هماغه دښمن یعنی کسالت سره بیا کورته راځي او چاره ترې نه ورکه وي».

" شونپناور "

هیرول

هغه څوک چې څه نشي هیرولی ښه سړی نه دی، څوک چې هیمشه د بل د ملامتی خاطر له ځان سره ساتي دښه زړه خاوند نه دی.

((...))

حکمت او سعادت

ارسطو وايي: حکیم او عاقل هغه څوک دی چې خپل غمونه او دردونه لږ کړي نه دا چې په ډېرو لذتونو پسې هڅه وکړي.

زه هم د حکمت ډېره ټینکه او قوي پایه همدغه گڼم چې سړی له غمونو او دردونو څخه وتبتي نه دا چې په لذت پسې منډه واخلي.

یعني سعادت په هغه گریز (تېسته) کېږي دی نه په دغه شتاب (هڅه) کېږي. هغه کسان ډېر غولیدلي دي چې ارزوگانونه رسیدل سعادت گڼي ځکه چې له ارزوگانو سره وداع کول او بې نیازی ته رسیدل سعادت دی.

هر څومره چې د خواهشاتو تله سپکه وي انسان هماغو مړه سعادت ته نژدی وي. که حقیقت ته وگورو یو روغ او جوړ فقیر له یوه رنځور غاړي بډایي څخه ډېر نیکبخته دی.

سقراط وايي: ډېر کسان دي چې نه جواهر لري نه سره اوسپین نه بې ډېرښه لباس په غاړه کېږي شته نه په لوړو مانیو اوبڼو قصرونو کېږي استوگنه لري مگر سره له دې له بډایانو نه خوشحاله ژوند کوي.

شکسپيروايي: ځینې کسان لکه توتیان داسې دي چې د خدا یوه وړه منظره وويني خوله یې له خدا نه نه راټولېږي.

ځینې نور داسې غمجن دي چې هېڅ راز مسخرې او د خدا ننداری بې نشي خندولی.

دا زموږ خپل خوی او طبیعت دی چې زموږ د ژوند او سعادت اساس گڼل کېږي.

موږ باید د سعادت تومنه په ځان کېږي ولټوو او په دې پوه شو چې دهرچا نیکبختي پخپله په ده پورې مربوطه ده.

په ځان باندې اتکا او نورو ته نه متوسل کیده، له ډېرو قیدونو او احتیاجاتو څخه ځان خلاصول او خپله ازادي زیاتول سعادت دی.

هغه څوک چې په باطن کېږي غني دی له خارجي جهان څخه یوه منفي هدیه غواړي او بس چې هغه فراغت دی.

د هغه مهمه ارزو داده چې له خلقونه لرې او په څنګ وي چې په دغه وسیله له ځانه استفاده وکړي شي.

لوی خلک له هر څه نه فراغت خوښوي او خپلې ازادۍ ته ډېره توجه لري یعني همدغه سعادت گڼي.

ارسطو وايي: سعادت په فراغت او ازادۍ کېږي دی.

سقراط هم ازادی او فراغت سترنعمت گنلی دی.

خومره چې د یوه سړي فکري او عقلي پانکه زیاتېږي هغومره بې تعلق له دنیا نه او د دنیا له خلکو څخه کمېږي. هغه بیا خپل سعادت د دنیا په نعمتونو کې نه لټوي بلکه له معنوي لذتو نو څخه خوند اخلي او حقيقي سعادت ته رسېږي.

" شوېنهور "

انشا

د هر لیکونکي انشا د هغه د فکر آینه ده.

که غواړئ چې د یوه لیکونکي حقيقي ارزښت ځانته معلوم کړئ دېته مه کورئ چې ده څه موضوع کېږي فکر کړی دی یا دده د فکر محصول څه شی دی.

دیوه مؤلف اولیکونکي دمقام پېژندلو لپاره همدغه کافي ده چې مور پوه شو چې ده څه راز فکر کړی دی او د فکر کولو طرز بې څنگه دی؟

د هر لیکونکي انشا لکه خمیره داسې ده چې مختلف شکلونه او صورتونه قبلي مگر د صورتونه که هر خومره مختلف وي بیا هم خمیره یوه ده.

" شوېنهور "

مطالعه او تفکر

څنگه چې ډېره زیاته مطالعه فکر وسعت او ودې ته نه پرېږدي ډېر لیکل او ډېر لوستل هم د حقایقو د معرفت مخه نسي. د دنیا ډېره لویه کتابخانه چې بې نظمه او بې ترتیبه وي هغه ارزښت نه لري چې یوه کوچنۍ منظمه کتابخانه بې لري.

همدغه راز ډېره زیاته پوهه چې په ذهن او دماغ کېږي بڼه هضم شوې نه وي له هغو لږو معلوماتو نه لږ قیمت لري چې په جزئیاتو کېږي بې ډېر غوراو دقت نه وي شوی.

په حقایقو باندې سړی هغه وخت پوهېدلی شي چې دعلیت په قانون پوه شي او په جزئیاتو کېږي مطالعه ولري. څنگه چې انسان مطالعې ته ضرورت لري تفکر ته بې هم لري. مطالعه او تفکر د انسان په ذهن کېږي دوه متضاد تاثیرونه لري چې که یو زیات شي هغه بل کمېږي.

مطالعه د سړي ذهن د هغو افکارو او عقایدو له تاثیر لاندې راولي چې ممکنه ده د انسان له ذاتي احتیاجاتو سره مخالفت ولري.

آزاد تفکر یعنې د هغه طبعي سیر او حرکت تعقیب چې محیط او ضروري مسایل بې د انسان په ذهن کېږي پیدا کوي د مطالعې په شان څه خاص شی په ذهن کېږي موجود نه وي بلکه د فکر کولو تومنه ذهن ته سپاري. همدغه سبب دی چې ډېره زیاته مطالعه د شخصي فکر د پرورش مخه نسي اوسړی څه قدر سطحې او ناپوهه کوي.

علما او پوهان هماغه کسان دي چې ډېر کتابونه بې لوستي دي مگر نوابخ او د فکر خاوندان چې د انساني مدنیت لارښودونکي دي او د بشریت قافله د ترقۍ خواته بیایي هغه کسان دي چې د جهان په کتاب کېږي بې غور کړیدی او دنورو په خبرو کېږي بې خپل فکر نه دی بایلی.

((وېنهور))

خوی او خصلت

د انسان خوی هېڅکله تغیر نه کوي. هو سړی په زلمیتوب او زړښت کېږي هماغه دی چې په کوچنیتوب کېږي و. دده ډېر لوی هنردادی چې کله کله فریبنده (غولوونکی) صورت اختیاروي او دافسون نقاب پخپل مخ غوروي. که غواړئ چې دغه حقیقت دتجربې له مخې ځانته معلوم کړئ نو د هغه اشنا اوملگري په حرکاتو او رفتار کېږي ښه دقت وکړئ چې ډېر کلونه ترېنه بیل شوي یاست وروسته له دغه غور او دقت څخه به داو منئ چې دده خویاو خصلت هېڅ تغیر نه دی کړی او هماغه شی دی چې دمخه و.

ځینې کسان په ظاهره انکار کوي او دا خبره نه مني مگر په باطن کېږي پوره باور لري چې د انسان خوی او خصلت تغیر نه قبلوي.

همدغه سبب دی چې څوک له چانه څه ټکي برکي وويني په هغه باندې بیا اعتماد نه کوي. که څوک د چا په نظر یو ځل ښه ورغی دهغه په باب هم خپله نظریه نه بدلوي.

د انسان خوی او خصلت فطري شی دی او همدغه ېې دلوروالي معیار دی. که څوک د فطرت په لحاظ لوی نه وي نو واړه اشخاص په مصنوعي وسایلو نه لویږي.

" شوپنهاور "

دوستانه مناسبت

سړی د ځوانۍ په وخت کېږي دافکر کوي چې دانسانانو مناسبات په یوه ښه اساس او په حقیقي اصولو ولاړدی مگر کله چې دژوندانه یو څه مراحل طی کړي نو بیا پوه شي چې بشري مناسبات ېې له شخصي گټې په بل شي نه دي ولاړ. هر څوک چې ډېر مال لري او دلور مقام خاوند دی هغه په خلکو کېږي محبوب او محترم دی. هغه بل چې دښه نیت او ښو احساساتو خاوند دی مگر په دوستۍ کېږي ېې څه گټه نشته څوک ورسره مینه نه لري.

هغه دوستي او هغه مینه چې شخصي گټه او پټ مقاصد په کېږي نه وي دلته ډېره لږه ده او له لږو خلکو سره ده.

" شوپنهاور "

بدی او ضرر

څومره چې لوړ اوعالي مبادي په یوه بد سړي کېږي فاسد شویدی په ځناورو کېږي هغومره نه دي فاسد. بدی په هغه شي کېږي لږه ده چې دابتکار مبداهه کېږي نشته دکا چې دابتکار مبداده، بدی زیاتوي اوضرر ېې ډېروي. دیوه ظالم انسان ضرر زر ځله دیوه مضر حیوان له ضرر نه زیات دی لکه چې دیوه جماد ضرر له حیوان نه لږ دی او ظالم له ظلم نه ډېر بد دی.

" ارسطو "

لویه اشتباه

څوک چې دا فکر کوي چې پوهه او فضیلت دسړي قیمت اومقام په جامعه کېږي لوروي ډېره لویه اشتباه کوي ځکه چې دغه شی بالعکس کینه او دښمني پیداکوي نه مینه او محبت.

دعلم او فضل اظهار بل شی نه دی د نورو نادانی تائیدی. څنگه چې ثروت او مقام دسړي قیمت په جامعه کښې لوړوي علم او عقل د نورو د کښې او نفرت موجب ګرځي. پوهان او هونښاران د خلکو مینه او محبت نشي جلبولي بلکه بدبیني اوتسخر ځانته جلبوي.

" شوپنهاور "

افتخار

هغه افتخار چې لکه د څپړۍ ونه په ډبروخت کښې وده کوي او غټېږي دوام او پابست ېې هم ډېروي. هغه بل افتخار چې لکه دپسرلي بوتۍ ژرپیدا کېږي او ژر لوټېږي له یوه فصل نه زیات دوام نه لري او ډېر ژر له مېنځه ځي. د هنر خاوند چې له ابدیت نه هر څومره زیاته استفاده وکړي یعنې په ټول انسانیت پورې تعلق ولري هماغو مره له خپل عصر څخه پردی وي. دا ځکه چې د هغه اثر د هغه په عصر پورې اختصاص نه لري بلکه دبشر د تاریخ یو جزوي د همدې لامله معاصرین ورته ښه نه ګوري بلکه بالعکس په هغو کتابونو پسې هڅه کوي چې ورځني مسایل په کښې وي.

" شوپنهاور "

غضب او شهوت

هغه ېې اعتدالي چې په غضب کښې وي له هغې ېې اعتدالی نه ښه ده چې په شهوت کښې وي. یعنې دغضبي قوې افراط دشهواني قوې له افراط څخه ښه دی. قهر او غضب د عقل غږ پوره نشي اوریدلی او داسې مثال لري لکه چې یو نوکر د خپل بادار امر لږ غوندې واوري او د عمل لپاره منډه واخلي یعنې امر ته تراخه غور کښېږدي او په کار پسې وځلي مګر شهوت د عقل یا حس په یوه اشاره د خوند اولدت په لورې هڅه کوي او امر ته هېڅ نه ګوري. دغضب خاوند مکارنه دی او غضب هم مکر جن نه دی. مکر له شهوت سره تړلی دی او شهوت کاردی. همدغه سبب دی چې دغضب په ډېروالي کښې دومره رسوايي نشته لکه چې د شهوت په ډېروالي کښې شته.

" ارسطو "

دوستي

دوستي یوازې یو ضروري امر نه دی بلکه یوه ډېره شریفه او آبرو منده عاطفه هم ده. ځینې وایي چې دوستي یو ډول مشابهت دی او هماغه اشخاص یو دبل دوستان وې چې یوله بله مشابهت لري د همدې لامله بازله بازسره او کوتره له کوترې سره الوزي. ځینې نور په دې عقیده دي چې که دوه تنه یوکار او یوه پېشه لري نو هغه هېڅکله نشي دوستان کیدلی. څوک چې د فطرت په قوانینو استناد کوي لکه (اورپییدس) هغه وایي: د و چې ځمکې باران خوښ دی اوبارانې ورېځې داغواړی چې په ځمکه باران واوړوي.

هرا کليټس په دې فکر دی چې ضدیت د نزدې کیدو مو جوب دی او ډېر ښه موافقتونه له مخالفتونو څخه پیدایي. دا خبرې به پرېږدو او دابه ووايو چې د دوستۍ موضوع څه شی دی؟ خیر که لذت که منفعت؟

هغه کسان حقیقي دوستان نه دي چې د منفعت لپاره دوستي کوي او په ګټه مين دي. د دوی دوستي به ترهماغه وخته وي چې له بله ګټه کوي او د ګټې امید موجود وي.

دچا دوستي چې په لذت بناده او په خوند پسې ګرځي هغه هم له حقیقي دوستۍ نه خبر نه دی د هغه دوستي هم بې بنیاده ده ځکه چې لذت هم لکه منفعت بې ثباته دی او ژر ژر بد ليري.

په دې دواړو دوستيو کې د دوست بالذات مقصود نه دی بلکه لذت یا منفعت اصلي مقصد دی.

پوره او حقیقي دوستي هغه ده چې د ښو خلکو تر مېنځ پیداکېږي او په ښه والي بناده.

هغه خلک چې د خیر خاوندان دي او د بل خیر غواړي مینه بې یو له بله ذاتي او حقیقي ده.

دا دوستي په خیر او فضیلت بناده او پایه بې ډېره ټینګه ده.

دوست هغه دی چې د دوست خیر غواړي او خیر ورسوي.

په دوستۍ کې دا شرط دی چې یو له بله له عواطفو ډک احساسات ولري او دا احساسات او عواطف دواړو خواوته معلوم وي.

په دوستۍ کې امیزش او الفت ناسته ولاړه ضروري ده.

دوستۍ د مساوات په اساس ټینګېږي چې هر یو د بل حق اداکړي او هر یو د بل محب وي.

ډېر خلک دا غواړي چې د نورو محبوب شي او پخپله د هېچا محب نه وي په همدغه وجه خپل متملقين په ځان راغونډوي مګر دوستان نشي پیداکولی.

متملق هماغه دی چې خپل ځان ټیټ ګڼي یا لږ تر لږه خپل دوست ته دانبيي چې زه په تادومره نه يم ګران لکه چې ته پرماګران بې ځکه دغسې کسانو ته دوستان نشوولی.

دوستۍ هغه مینه ده چې له دوست څخه بېرته انعکاس کوي او له یوې خوا نه وي همدغه سبب دی چې دانسان مینه له سرو او سپینو سره یا له ښو جامو او ښو خوراګونو سره دوستي نه ده ځکه چې له یوې خوا ده او بېرته انعکاس نه کوي.

په دوستۍ کې مقابله بالمثل په کار ده او بې مساواته دوستي دوستي نه ده. مینه له یوې خوا پیداکیدای شي مګر دوستي له یوه طرفه هېڅکله نه وي. دوستۍ که د لذت یا منفعت په اثر وي کیدای شي چې بد خلک له بدو خلکو سره یا ښه اشخاص له بدو کسانو سره دوستان شي مګر که خیر او فضیلت د دوستۍ اساس وي نو د ښو او بدو تر مېنځ دوستي نه پیداکېږي.

حقیقي دوستي هماغه ده چې د نیکانو او ښو خلکو په پاکو زړونو کې ځای لري او په خیر او فضیلت بناده.

" ارسطو "

بنکلا

بنکلا یوه منطقي قضیه ده چې صغری بې سترګې دي او کبری بې زړه دی نتیجه یې عشق دی.

"سقراط"

وحشي اومدني انسان

عمومي نظريه داده چې وحشي انسان په هېڅ ډول اخلاقي اصولو پابندي نه لري بلکه هروخت د خپلو غرايزو تابع وي او هر کله د خپل ميل او خواهش رضا غواړي. انسان پېژندونکي پوهان دانظريه نه مني او وايي. وحشي هغه دی چې د ادابو او رسومو ډېر پابندوي او په ناسته ولاړه تگ او راتگ بلکه په هراقدام او هغه خبره کښې د خاصو اصولو او مقرراتو پيروي کوي، يعنې وحشي انسان هغه مری دی چې پخپل رفتار او کردار کښې د يوې طایفې د عاداتو د لاس آله وي او متمدن انسان دغه راز نه دی.

"جان ديوبي"

«پای»

لور خيالونه او ژور فکرونه

www.ulfat.de

**Get more e-books from www.ketabton.com
Ketabton.com: The Digital Library**